

eLIBRO

William Shakespeare

Julio Cezaro

I N K O

William Shakespeare

JULIO CEZARO

El la angla tradukis D. H. Lambert

eLIBRO

Aranĝis: Franko Luin

ISBN 91-7303-149-6

inko@omnibus.se

<http://www.omnibus.se/inko>

MAJO 2002

PERSONOJ

JULIO CEZARO

OKTAVIO CEZARO *triumviroj post la morto de Julio Cezaro*

MARKO ANTONIO

M. EMILO LEPIDO

CICERONO

senatanoj

PUBLIO

POPILIO LENO

MARKO BRUTO

konspirantoj kontraŭ Julio Cezaro

KASSIO

KASKO

TREBONIO

IGARIO

DECIO BRUTO

METELLO CIMBRO

CINNO

FLAVIO kaj MARULLO, *tribunestroj*ARTEMIDORO el KNIDO *instruisto de retoriko*

CINNO

*poeto**Dua poeto*

LUCILIO

amikoj de Bruto kaj Kassio

TITINIO

MESSALO

JUNA KATONO

VOLUMNIO

VARRONO *servistoj de Bruto*
KLITO
KLAŬDIO
STRATONO
LUCIO
DARDANIO

PINDARO *servisto de Kassio*

KALFURNINO *edzino de Cezaro*

PORTINO *edzino de Bruto*

Antaŭdiristo

Senatanoj, urbanoj, gardistoj, sekvantoj, k.c.

La agado havas lokon en Romo dum la tri unuaj aktoj; poste en la ĉirkaŭaĵoj de Sardiso kaj Filippo.

UNUA AKTO

SCENO 1 — STRATO EN ROMO

FLAVIO, MARULLO, kaj amaso da URBANOJ venas.

- Flavio** For! hejmen, vi vaguloj, hejmen iru:
Ĉu estas festa tag'? Ĉu vi nescias,
Ke metiistoj devus ne promeni
Dum tago ordinara sen la signo
De sia profesi'? Vi kia estas?
- Unua urbano** Sinjoro, ĉarpentisto.
- Flavio** Do kie estas via mezurilo
Kaj leda antaŭtuko? Kial vi
Surmetis festvestaĵon? Haltu tie,
Metion vian diru.
- Dua urbano** Mi vere — simile al fabrikeja sklavo — mi
estas, por tiel diri, suferisto.
- Marullo** Sed rekte diru la metion vian.
- Dua urbano** Se vi, mastro, de mi petas perditan piedves-
ton aŭ paron da ili, mi povos ilin ripeti aŭ
ripari.
- Marullo** Ĉesigu, petolulo, vian ŝercon,
Klarigu, tuj.

- Dua urbano** Mi estas ŝufaristo.
- Flavio** Sed kial vi en via metiejo
Ne restas? Kial tiujn ĉi urbanojn
Vi promenigas tra la romaj stratoj?
- Dua urbano** Vere, por eluzigi iliajn ledajn plandojn, por
ke mi akiru pli da perlaboro. Tamen, mas-
tro, ni nin regalas por vidi Cezaron, kaj por
festi lian triumfon.
- Marullo** Pri kio festi? kiaj pri venksignoj?
Kaj kiaj tributuloj lin postmarŝos,
La triumfveturilon ornamantaj?
Lignaĵoj, ŝtonoj, vi senprudentuloj,
Romanoj senkoremaj kaj kruelaj,
Ĉu vi Pompejon konis? Kiel ofte
Remparojn, fortikaĵojn vi surrampis,
Fenestrojn, turojn, kaj eĉ domajn pintojn,
Kun infanetoj, kaj sidadis tie
La tutan tagon, ĝoje atendente,
Por vidi la paradon de Pompejo;
Kaj nur vidante lian veturilon
Ĉu vi ne tiel forte lin salutis,
Ke eĉ Tibero tremis sub la bordoj,
Aŭdante multfoje la resonajn
Huraojn ambaŭflanke ripetatajn?
Kaj ĉu la festvestaĵojn vi surmetis?
Kaj petis nun ĝojigan libertempon?
Kaj semis viajn florojn sur la vojon
De l'elverŝinto de Pompeja sango?
For, for!

Rekuru hejmen, kaj genufleksante
Petegu la diaron, ke komplete
Defendu ili vin de l'pestmalsano,
Maldankemecon tian vizitonta.

Flavio

Foriru, samlandanoj, kaj pro tio
Kunmetiistojn viajn kunvenigu,
Alproksimigu ilin al Tibero,
Kaj tien verŝu larmojn ĝis la bordoj
Ekmalaperos sub la akvofluo.

La URBANOJ foriras.

Jen, la metal' plej kruda ekfandiĝas;
Kaj la kulpado tuj mutigis ilin.
Malsupreniru ni Kapitolion,
Per dekstra vojo vi; per la maldekstra
Mi iros; la idolojn senvestigu,
Se ili estos plene ornamitaj.

Marullo

Ĉu al ni tio estas permesita?
La Luperkala fest' hodiaŭ estas.

Flavio

Ne estas grave; tamen la idolojn
Venksignoj de Cezaro ne ornamu.
Mi dume rapide malpermesos,
Ke la amas' kuniĝu sur la stratoj.
Kaj ankaŭ vi, se ili trodensiĝos.
Se oni ŝiros el flugil' Cezara
Kreskantajn plumojn, oni lin malhelpos
Forflugi preter la vidpovo homa,
Kaj ĉiam teni nin en terurego.

Ili foriras.

SCENO 2 — PUBLIKA PLACO

Trumpetado. CEZARO eniras; ANTONIO por la kurado; KALFURNINO, PORTINO, DECIO, CICERONO, BRUTO, KASSIO, kaj KASKO; granda popolamaso sekvas, inter ili ANTAŬDIRISTO.

- Cezaro** Ho, Kalfurnino!
- Kassio** Aŭdu vi Cezaron.
- Cezaro** Ho, Kalfurnino!
- Kalfurnino** Jen mi, via moŝto.
- Cezaro** Alproksimiĝu vi al Antonio,
Kuranta la kuradon. Antonio!
- Antonio** Jes, via moŝto!
- Cezaro** Tuŝeti Kalfurninon ne forgesu;
La maljunuloj diras, ke virinoj,
Tuŝitaj dum kurado tia sankta,
Malfruktportadon perdas.
- Antonio** Certe, tio,
Kion Cezar' ordonas, jam fariĝis.
- Cezaro** Antaŭen; kaj nenion preterlasu.
Trumpetado
- Antaŭdiristo** Cezaro!
- Cezaro** Kiu vokas?
- Kassio** Mutiĝu ĉiu bruo, vi silentu!

- Cezaro** El l'apudestantaro kiu vokas?
Mi aŭdas voĉon, pli ol ĉiuj fortan,
Alvoki min; parolu; mi aŭskultas.
- Antaŭdiristo** Atentu pri l'Idusoj martaj.
- Cezaro** Kion?
- Bruto** Antaŭdiristo petas vin atenti
L'Idusojn martajn.
- Cezaro** Lin al mi konduku.
- Kassio** Elpaŝu el l'amaso al Cezaro.
- Cezaro** Al mi nun kion diras vi? Ripetu.
- Antaŭdiristo** Atentu pri l'Idusoj martaj.
- Cezaro** Li estas revemulo: lin forlasu.
Muziko. Ĉiuj foriras krom BRUTO kaj KASSIO.
- Kassio** Ĉu vi ĉeesti volas ĉe l'kurado?
- Bruto** Ne.
- Kassio** Mi petas.
- Bruto** Mi ne ludema estas; al mi mankas
La gajemeco, kiun Antonio
Posedas. Mi, Kassio, vian volon
Ne volas kontraŭstari; mi foriros.
- Kassio** Vin, Bruto, observante jam de longe,
Mi serĉas vane tiun ĝentilecon
Kaj amon, kiujn vi al mi antaŭe

Montradis; kaj amiko via kara
Nun trovas nur malvarman singardemon.

Bruto Ne trompu vin, Kassio; se vizaĝon
Mi iam kovris, tiel mi deziris
Altrudi ne al vi malĝojon mian.
Kontraŭaj sentoj inter si batalis,
Distrante la animon mian, kiuj
En mi difektis eble la konduton.
Sed tio ne amikojn miajn ĝenu, —
El kiuj vi, Kassio, estu unu, —
Nek mian senzorgemon plu rigardu
Alie ol, ke Bruto, al si mem
Severa malamiko, amikaĵojn
Forgesas la kutimajn al aliaj.

Kassio Mi malkomprenis do humoron vian,
Pro kio mia brusto enterigis
Ideojn noblajn, kaj pensadojn indajn.
Ĉu vi vizaĝon vian povas vidi?

Bruto Kassio, ne; l'okulo ne sin vidas,
Krom per rebrilo, per eksteraj iloj.

Kassio Tre vere estas; sed tre bedaŭrinde,
Ke vi ne povas, kvazaŭ en spegulo,
De la indeco via la rebrilon
Ekvidi. Aŭdis mi eminentulojn
Pri Bruto parolantajn, kaj ĝemantajn
Sub la pezega ŝarĝo de la tempoj,
"Se Bruto nur okulojn havus" diri.

Bruto En kiajn vi danĝerojn min kondukus,

Volante, ke mi serĉu, por eltrovi
En mi mem ion, kion mi ne havas?

Kassio

Do, Bruto, paciencu min aŭskultu:
Kaj tial, ke vin mem vi povas vidi
Nur per rebrilo, mi, spegulo via,
Senfanfarone montros al vi ion,
De vi ĝis nuna tempo nekonatan.
Pri mi ne estu suspektema, Bruto:
Se mi mokulo estas, aŭ kutimas
Eternan mian fidelecon ĵuri
Kun ĉiu renkontita bona frato;
Aŭ se vi scias min flatulo esti,
Amanta jen, jen skandalanta, homojn;
Aŭ se vi scias, ke mi en festenoj
Per babilemo singardemon perdas,
Rigardu do min kiel ne fidindan.

Trumpetado kaj ekkrioj post la sceno.

Bruto

Mi timas, ke per tio la Romanoj
Cezaron nomas reĝo.

Kassio

Ĉu vi timas?
Mi do konkludas, ke vi ĝin ne volas.

Bruto

Mi ĝin ne volas; tamen mi lin amas.
Sed kial vi min tie ĉi retenas?
Kaj kion vi al mi sciigi volas?
Se ion pri la respubliko, montru
Du vojojn, ĉu l'honoron aŭ la morton,
Sen ŝanceliĝo ambaŭ mi rigardus,
Ĉar ju pli mi honoran nomon amas,

Des malpli mi el ĉio timas morton.

Kassio

Mi scias vian econ tiel bone,
Kiel mi konas vian eksteraĵon.
Nu, la honoro estas mia temo:
Pri homa vivo vian opinion
Ne scias mi; sed certe mi preferus
Ne vivi, se mi vivus, eltimante
Similan al mi homon. Mi naskiĝis
Egale kun Cezar' libera: kaj
Vi ankaŭ: ni, nutritaj kiel li,
Elporti povas la malvarmon vintran.
Okazis, kiam blovis la ventego —
Tibero insultanta siajn bordojn —
Cezaro diris: "Ĉu kuraĝos ĵeti
Kassio sin en tiun ŝaŭmtorenton
Kun mi, por naĝi tien?" Senprokraste,
Vestite per armaĵo mi ensaltis;
La superakvo muĝis, ni baraktis
Per fortaj brakoj, ĝin deturnadante
Kaj kontraŭstare eltranĉante vojon.
Sed antaŭ ol atingis ni la celon,
Cezaro kriis: "Helpu min, Kassio."
Mi, kiel la propatro nia brava
Eneo el la brilflamanta Trojo,
Anĥison la maljunan foje portis,
Tiele ankaŭ el Tiberaj ondoj
Mi savis la Cezaron lacigitan.
Kaj li fariĝas dio, kaj Kassio
Mizeregulo, kiu devas sin

Kurbigi, se Cezar' lin nur rigardas.
En Hispanuj' lin foje febro prenis,
Kaj pro la spasma mi lin vidis tremi;
Ho jes, ĉi tiu dio forte tremis;
Forlasis liajn lipojn la koloro,
Kaj tiu mem okulo, kies fulmo
Tremigas la terglobon, lumon perdis.
Ja, tiu lango, kiu nin ordonis
Enskribi libre liajn paroladojn,
Ho ve! ĝi kriis: "Donu al mi trinki,"
Kvazaŭ malsanulino. Ho! vi dioj,
Miregas mi, ke malgrandanimulo
Sur la majesta mond' sin potencigas,
Kaj sola palmon portas.

*Post la sceno oni laŭte salutas per
tamburado.*

Bruto

Ha! ankoraŭ

Mi salutegon aŭdas, kiu montras
Honorajn pluajn al Cezar' donatajn.

Kassio

Jes vere, li surrajdas la terglobon,
Kvazaŭ koloso, dum, ni malgranduloj
Sub liaj vastaj kruroj promenadas,
Kaj en la tombon malhonoraj falas.
La homoj unufoje la majstradon
De l'sorto havas, kaj la kulpo sidas
Ne sur la sorta stel', sed sur ni mem,
Ke ni subuloj estas. Prenu ĉiun
El la du nomoj, Bruto kaj Cezaro:
Komparu ilin, via estas bela,

Egale el la buŝ' belsone iras,
Pesite ĝi kun lia egalpezas,
Kaj eĉ sorĉist' spiriton elvokante
Per via ĝin egale aperigus:
Do kial lia nomo pli ol via
Rondiras tra la mondo? Pro la dioj
Klarigu, kiel kreskis nun Cezaro
Gis tiu ĉi amplekso? Kia honto
Al samtempuloj! Romo, kie estas
Bravuloj viaj! Kiam pasis tempo
Post la superakvego sen herooj?
Antaŭe kiu povis diri: "Viron
Muregoj Romaj unu nur ĉirkaŭas?"
Nun vere ĝi sufiĉan spacon havas,
Sed kian specon ajn de loĝantaro,
Nur unu solan viron enhavante!
Ho! ni propatrojn niajn aŭdis diri:
La fama Bruto de antikvaj tempoj
Preferis vidi la diablon mem
En Romo ol renkonti tie reĝon.

Bruto

Mi ne suspektas vian veran amon:
Pri via senco iom mi divenas:
Kiom mi jam pripensis tion, kiom
La malbonaĵojn de la nuna tempo,
Mi poste diros; je la estanteco
Mi volas, kun permes' afabla via,
Vi ne insistu plu. Mi konsideros
Parolojn viajn; tion, kion plue
Vi diros, mi tre pacience aŭdos

Je la konvena tempo: sed ĝis tiam,
Kassio nobla, tion ĉi meditu:
Preferus Bruto esti vilaĝano,
Ol sin rigardi kvazaŭ fil' de Romo
Sub la kondiĉoj nunaj ŝargĝpezegaj.

Kassio Mi ĝojas, ke paroloj miaj povas
El Bruto eĉ fajrerojn tian frapi.

Bruto La ludoj ĉesas, kaj Cezar' revenas.

Kassio Manikon tiru de l'pasanta Kasko;
Kaj vin tre malĝentile li sciigos
Pri la okazintaĵo hodiaŭa.

CEZARO kaj lia sekvantaro reeniras.

Bruto Mi tion faros. Sed, Kassio, vidu,
Cezaro sulkiĝantan brovon portas,
Mienon malkontentan la aliaj:
Paliĝis Kalfurnino; Cicerono
L'okulojn montras ruĝajn kiel fajro,
Elrigardante kiel ni lin vidis,
Kontraŭdiritan de la senatanoj,

Kassio Raportos Kasko, kio lin ofendis.

Cezaro Antonio!

Antonio Cezaro!

Cezaro Mi ŝatas apud mi la grasajn virojn,
Kaj tiajn kiaj nokte ne maldormas:
Kassio havas la malgrasajn vangojn
De avarulo; tiajn mi malfidas.

Antonio Ne timu lin, ĉar li fidinda estas,
Nobelo, kaj, — mi kredas — partiano.

Cezaro Sed mi volonte vidus lin pli grasan.
Mi lin ne timas; tamen se Cezaro
Timema estus, li Kassion ol
Aliajn pli evitus. Li legemas:
Observemulo granda estas, kaj
La homajn farojn trarigardas, amas
Ne la teatrojn, kiel vi, muzikon
Aŭskultas ne, malofte ridas, kaj
Eĉ tiam kvazaŭ li sin malestimas,
Ke io ajn lin movos al rideto.
Tielaj sin maltrankviligas ĉiam,
Rigardadante iun pli ol ili
Potencan, kaj danĝerminacaj estas.
Mi al vi ion eltimindan montras,
Ne kion timas mi, — Cezaro ĉiam.
Maldekstre staru, — kaj al mi sciigu
La opinion vian pri Kassio.

*Trumpetado. Foriras CEZARO kaj lia
sekvantaro, krom KASKO.*

Kasko Vi tiris mian mantelon; ĉu vi volas paroli
kun mi?

Bruto Jes Kasko, diru, kiu okazintaĵo Cezaron
malĝojigis.

Kasko Sed vi kun li ĉeestis, ĉu ne vere?

Bruto Se vere, mi de Kasko ne demandus.

- Kasko** Nu, oni proponis al li kronon: kiun proponitan li forpuŝis per la postaĵo de sia mano. tiamaniere; kaj tuj la amaso ĝoje ekkriis.
- Bruto** Pro kio estis do la dua bruo?
- Kasko** Pro la sama kaŭzo.
- Kassio** Tri fojojn oni kriis, kaj pro kio?
- Kasko** Pro la sama kaŭzo.
- Bruto** Ĉu oni tri fojojn proponis al li kronon?
- Kasko** Jes, vere, kaj li forpuŝis ĝin tri fojojn, ĉiam malpli forte, kaj je ĉiu forpuŝo miaj bonaj fratoj ĝoje ekkriis.
- Kassio** Kiu proponis la kronon?
- Kasko** Antonio.
- Bruto** Priskribu la aferon, bona Kasko.
- Kasko** Oni povus pendigi min pli facile, ol mi povus priskribi ĝin: ĝi estis nura sensencaĵo; Mi ne ĝin atentis. Mi vidis Markon Antonion al li proponantan kronon: — ne veran kronon tamen, sed specon de kroneto, — kaj, kiel mi diris al vi, li la unuan fojon ĝin forpuŝis: sed malgraŭ tio, laŭ mia opinio, li tre deziris ĝin akcepti. Tiam li proponis denove ĝin al Cezaro: tiam li denove ĝin forpuŝis, sed, laŭ mia opinio, li tre kontraŭvole detenis sin akcepti ĝin. Kaj tiam li ĝin proponis la trian fojon: li forpuŝis ĝin la trian

fojon: kaj ankoraŭ, kiam li ĝin rifuzis, la polamaso ĝoje ekkriis kaj aplaŭdis per malpuraj manoj, kaj ĵetis en aeron siajn ŝvitajn ĉapojn, kaj eldonis tiom da malodora spiraĵo, tial ke Cezaro rifuzis la kronon, ke li preskaŭ sufokiĝis; ĉar li svenis kaj falis; kaj miaparte mi ne kuraĝis ridi, timigite, ke mi malfermante la buŝon enhaladziĝu.

Kassio Sed nun, mi petas, ĉu Cezaro svenis?

Kasko Li falis ĉe la vendejo, kaj mutiĝis, kaj el lia buŝo eliris ŝaŭmo.

Bruto Malsano lia igas lin falema.

Kassio Li ne malsanas; tamen vi, kaj mi, kaj bona Kasko estas tre falemaj.

Kasko Mi ne komprenas tion, kion vi volas diri, sed certe Cezaro falis. Se la kanajlaro ne lin aplaŭdis kaj fajfis, laŭ tio ke li ĝin plezurigis aŭ male, — tiel same, kiel ili kutimas fari kun la ludo de l'aktoroj, — mi ne estas honestulo.

Bruto Kion li diris rekonsciiĝinte?

Kasko Vere, rimarkinte, antaŭ ol li falis, ke la polamaso ĝojas pri lia rifuzo de la krono, disŝirante la subveston li petis, ke ili tranĉu al li la gorgon. Se mi estus metiisto, mi profitus la okazon, alie, sendu min en la inferon kun la friponaro. Tiam li falis. Rekonsciiĝin-

te, li diris, ke se li estas farinta aŭ dirinta ion ajn malprave, li deziras ke iliaj moŝtoj pensu, ke lia malsano estas la kaŭzo. Tri aŭ kvar knabinoj apud mi ekkriis: "Ho ve! bona homo," kaj bonkore pardonis lin: sed ne zorgu pri ili: se Cezaro mortigus iliajn patriojn, ili agus tiel same.

Bruto Kaj tio lin treege malĝojigis.

Kasko Jes.

Kassio Ĉu Cicerono diris ion?

Kasko Jes, li paroladis greke.

Kassio Je kiu celo?

Kasko Ne, se mi al vi diros tion, mi neniam kuraĝos renkonti vin: sed tiuj, kiuj komprenis la sencon, ekridetis reciproke, kaj balancis la kapojn; sed miaparte — pri la greka — ĝi estis nekomprenebla. Mi povas al vi diri eĉ pli da novaĵoj; oni mallaŭdis Marullon kaj Flavion, tial ke ili senvestigis la idolojn de Cezaro. Adiaŭ. Estis ankoraŭ pli da sensencaĵo, sed mi ne rememoras ĝin.

Kassio Ĉu vi volas vespermanĝi ĉe mi hodiaŭ, Kasko?

Kasko Ne, mi jam promesis.

Kassio Ĉu vi volas tagmanĝi morgaŭ ĉe mi?

Kasko Jes, se mi estos viva, kaj vi tiam deziros min vidi, kaj viaj manĝaĵoj estos manĝindaj.

Kassio Bone: mi atendos vin.

Kasko Tre bone. Adiaŭ.

KASKO foriras.

Bruto Ho, kiel malĝentila li fariĝis!
Li en lernejo estis spritegulo.

Kassio Kaj ankaŭ nun, celante la elfaron
De ia forta nobla entrepreno,
Se eĉ mallertan form on li alprenas.
Malĝentileco estas kvazaŭ saŭco
Por lia sprito, ebligante homojn
Parolojn liajn sane eldigesti.

Bruto Jes, vere. Al mi donu forpermeson:
Se morgaŭ vi kun mi paroli volos,
Al via dom' mi iros, aŭ laŭvole
Ĉe mi prezentu vin, mi vin atendos.

Kassio Ne dubu. Dume pensu pri l'afero.

BRUTO foriras.

Animon noblan havas vi, sed, ŝajne,
Metallo ĝia estas kunforĝebla
Kun io tre malsama: do konvenas
Ke la induloj ĉiam al similaj
Aliĝu; ĉar animfortecon tute
Nedelogeblan kie oni trovos?
Cezaro ne min amas; amas Bruton.

Sed se mi estus Bruto, li Kassio,
 Li ne efektivigus sur mi mem
 Influan. Nokte, tra fenestroj liaj
 Skribaĵojn kvazaŭ de diversaj manoj,
 Montrantajn kiom tuta Rom' estimas
 La nomon lian, ĵetos mi, malklare
 Traktantajn la gloramon de Cezaro:
 Kaj poste gardu sin Cezaro; ĉar
 Ni lin ŝancelos, aŭ ni mem pereos.

Li foriras.

SCENO 3 — STRATO DE LA SAMA LOKO

*Fulmotondras. Venas de kontraŭaj flankoj KASKO kun
 glavo eltirita, kaj CICERONO.*

- Cicerono** Ĉu vi Cezaron hejmen portis? Kial
 Vi forte spiras kaj l'okulojn rulas?
- Kasko** Ĉu vi ne timas, kiam la terглоbo
 Malfirme ŝanceliĝas? Cicerono,
 Mi vidis fulmotondrojn, — la ventegoj
 Fortikajn kverkojn fendis, kaj mi vidis
 La fierplenan oceanon ŝveli,
 Ĵetantan ŝaŭmon je l'minacaj nuboj;
 Sed mi neniam, kiel nun, trapasis
 Tra fulmotondro vere flamnaskanta.
 Aŭ en ĉielo oni ekmilitas

Aŭ la senmortaj dioj kolerante
Detruon sendas kontraŭ la terglobo.

Cicerono

Sed ĉu vi vidis ion pli mirindan?

Kasko

Sklav' — vi tre ofte estas lin vidinta —
Maldekstran manon levis, kiu flamis,
Simile al torĉaro, sed la mano
Al fajro sensentema ne varmiĝis.
Plie, — mi tenas nun en man' la glavon,
Apud Kapitolio mi leonon
Kun sulkiganta frunt' renkontis, kiu
Min preterpasis; cent virinoj palaj
Kunkolektiĝis en amas', pro timo
Elaliformigitaj, kiuj ĵuris,
Ke viroj flamkovritaj promenadis.
Kaj eĉ la nokta bird' hieraŭ sidis
Je la tagmezo sur la ĉefvendejo,
Terure kriegante. Kiam tiel
Kuniĝas antaŭsignoj, ni ne diru:
"Ho! ĉio estas plene komprenebla,"
Ĉar ili ĉiam montras, ke okazos
Aferoj gravaj por la samlandanoj.

Cicerono

La tempoj havas ja vidiĝon strangan:
Alfaras tamen homoj al okazoj
Signifon, kiun ili ne posedas.
Ĉu venos morgaŭ al Kapitolio
Cezaro?

Kasko

Jes, li Antonion petis
Sciigi vin pri lia ĉeestado.

- Cicerono** Do bonan nokton, Kasko; la ĉielo
Minacas nun.
- Kasko** Adiaŭ, Cicerono.
CICERONO foriras. Eniras KASSIO.
- Kassio** Ho! kiu iras?
- Kasko** Mi, Romano.
- Kassio** Kasko?
- Kasko** Trafite bone. Kia nokt' ĉi tiu!
- Kassio** Al honestuloj nokto tre agrabla.
- Kasko** Sed kiam la ĉiel' minacis tiel?
- Kassio** Nur kiam la homar' kulpiĝis tiel.
Ĉar mi — mi promenadis sur la stratoj,
Min al terura nokto prezentante,
Kaj tiel sen protekto mian bruston
Submetis nudan al la tondra sago;
Kaj kiam fulmostreko el ĉielo
Malrekte saltis, mi min mem starigis
En ĝia trafo kaj brilanta vojo.
- Kasko** Sed kial la ĉielon tiel tenti?
Konvenas, ke per tim' la homoj tremu,
Se la diaro sendas, kiel signojn,
Heroldojn tiajn por mirigi ilin.
- Kassio** Mallerta estas vi, kaj la viveco
De la spirito, kiun devus montri
Romano, al vi tute mankas, aŭ

Vi ĝin ne uzas. Ja, vi rigardadas,
Paliĝas, kaj surmetas miran veston,
Vidante la ĉielon maltrankvilan:
Sed se la veran kaŭzon vi pripensos
De tiaj fajroj, kaj fantomoj, kial
Petolas la saĝuloj, kaj l'infanoj
Saĝiĝas, kial diferencas birdoj
Kaj bestoj de natur' kutima sia,
Per unu vorto, kial la aferoj
Ĉi tiuj ordinarajn formojn ŝanĝas
En monstrajn, vi eltrovos, ke la dioj
En ilin enspiradis tiajn ecojn,
Por fari ilin avertiloj, kaj
Timiloj antaŭ nekutimaj faroj.
Mi povas, Kasko, nomi al vi viron
Similan al ĉi tiu nokto, kiu
Malfermas tombojn, tondras, fulmas, muĝas,
Simile je l'leon' Kapitolia,
Kaj kiu ne li mem potencas pli
Ol ni, sed nun fariĝis monstra, kaj
Timinda kiel la vidaĵoj strangaj.

Kasko Ĉu ne Cezaron vi intencas diri?

Kassio Ne grave; ĉar Romanoj nun muskolojn
Kaj membrojn havas kiel la prapatroj;
Sed la animoj de virinoj ilin
Direktas, sub la jugo de timuloj
Kontentajn resti.

Kasko Jes oni diras, ke la senatanoj
Cezaron kiel reĝon volas nomi:

Kaj li la kronon, kie ajn li estos —
Sed ne en Italujo — ĉiam portos.

Kassio

Mi do akriĝu tiun ĉi ponardon:
Kassio el sklavec' sin liberigos.
Tiele vi fortigas la malfortajn,
Vi dioj, tiel venkas vi tiranojn:
Nek ŝtona tur', nek bronzfaritaj muroj,
Malliberej', nek fortaj ferkatenoj
Deteni povas la fortanimecon;
Sed vivo, laca pro bariloj tiaj,
Neniam ne laŭvole sin eksigos.
Se tion ĉi mi scias, sciu ĉiuj,
Ke tiraneco ne ekzistas, kiu
Min igos kontraŭvole ĝin suferi.

Kasko

Mi ankaŭ: ĉar ligito ĉiu povas

Denove tondras.

Malliberecon sian neniigi.

Kassio

Kaj kial do Cezar' tirano estos?
Li ne de lupo volus ludi rolon,
Se ne Romanoj estus kvazaŭ ŝafoj:
Sed li leono estas kun cervinoj.
Kaj kiu ajn ekbruligonta fajron
Komencas per pajleroj; kia ŝtofo,
Jes, kia mortintaĵo estus Romo,
Nur la nutraĵ' por fari el malnobla
Cezaro lumigilon! Kordoloro,
Min kien vi kondukis? Eble mi
Parolas kun sklavecamento; tiam

Mi tuj respondos. Sed ne sen armiloj
Mi estas, kaj danĝeron malestimas.

Kasko

Kun Kasko, ne mokema babilulo,
Parolas vi. Jen mia mano; zorgu
Pri la nuligo de ĉi tiuj plendoj;
Kaj mi antaŭeniros plej rapide
El ĉiuj.

Kassio

Jen kontrakto vera staras.
En vero, Kask', mi jam al mi aligis
Romanojn kelkajn honorindajn, kiel
Partoprenontojn en afero, kie
La gloro kaj danĝero kune staros;
Kaj ili nun sendube min atendas:
Ĉe la peron' Pompeja: tian nokton
Neniu promenadas sur la stratoj;
Kaj la vidiĝo de l'ĉiel' flamanta
Kun nia entrepren' egalkoloras,
Sangema, fulmotondra, kaj terura.

Eniras CINNO.

Kasko

Sed flanken; iu rapidege venas.

Kassio

Per la paŝado mi rekonas Cinnon,
Amikon nian. Kien iras Cinno?

Cinno

Por trovi vin. Ĉu tiu estas Cimbro?

Kassio

Ne, Kasko, kiu estas kunĵurinto
Por nia cel'. Ĉu oni min atendas?

Cinno

Mi ĝojas. Dum ĉi tiu nokt' timinda
Kunfratoj kelkaj ĵus strangaĵojn vidis.

- Kassio** Ĉu oni min atendas?
- Cinno** Jes, en vero.
Se vi, Kassio, povus nur kunligi
Kun aro nia Bruton!
- Kassio** Nu, Cinno, prenu tiun ĉi skribaĵon
Kaj metu ĝin sur la pretoran seĝon,
Kaj Bruto ĝin eltrovos; tiun ĵetu
Tra la fenestro lia: tiun ĉi
Alfiksos vi al la statu' antikva
De l'fama Bruto; tion ĉi farinte,
Ĉe la peron' Pompeja nin renkontu.
Ĉu Trebonio kaj Decio Bruto
Ĉeestos?
- Cinno** Ĉiuj krom Metello Cimbro;
Li iris serĉi vin. Nu, mi rapidos
Laŭ via vol' disdoni la skribaĵojn.
CINNO foriras.
- Kassio** Al la teatr' Pompeja poste iru.
Ni, Kasko, antaŭ ol tagiĝos, Bruton
Vizitos; ĉar de li la tri kvaronoj
Jam niaj estas, kaj al ni li mem
Elcedos ĉe venonta renkontiĝo.
- Kasko** De ĉiuj estas li tre estimata:
Ĉeesto lia, kiel alĥemio,
Ŝajnigos ĉion ajn, per ni ofendan,
Posedi veran virton kaj indecon.

Kassio

Tre ĝuste vi valoron lian taksas,
"Kaj kiom ni bezonas lin — ni iru,
Ĉar noktomez' jam frapis; frumatene
Vekinte lin, ni nepre lin enskribos.

Ili foriras.

DUA AKTO

SCENO I — ROMO
LA POMARBEJO DE BRUTO*BRUTO eniras.*

Bruto Lucio, ho!
Per la movado de la steloj mi
Ne povas juĝi ĉu la tag' alvenas.
Kontente mi tiel profunde dormus.
Vekigu, ho Lucio! Jen, Lucio!

Eniras LUCIO.

Lucio Ĉu vi min vokis, via moŝto?

Bruto Kandelon metu en studejon mian;
Kaj ekbruligu ĝin; mi volas legi.

Lucio Certege, via moŝto.

Foriras.

Bruto Nur per mortigo lia: — miaflanke
Privataj celoj por ataki lin
Ne min instigas, sed publika bono.
Li volas porti diademon: kiom
Naturon lian tio povus ŝanĝi,
Jen staras la problemo. Hela tago
Eltiras la kolubron; piedire

De ĝi ni devas gardi nin. Lin kroni?
 Per tio ni lin armus per pikilo,
 Faronta eble al la Ŝtat' malbonon.
 Regnestroj tion faras, disigante
 Regadon kaj kompaton: pri Cezaro,
 Mi ne rimarkis, ke deziroj liaj
 Prudenton superregas. Vere estas,
 Ke gloramulo ĉiam supreniras
 Per humileco, kvazaŭ per ŝtuparo,
 Ĝin rigardante dum rampado sia:
 Sed fine ĉe la supro alveninte,
 Al ĝi li turnas sian dorson, kaj
 La nubojn li salutas, malŝatante
 La subajn gradojn, kiuj lin utilis:
 Cezaro tiel eble — do, malhelpi —;
 Kaj, ĉar la plend' ne trovos argumenton
 Pro lia sintenado, mi rezonu:
 Ke lia nuna pov' pligrandigita
 Supermezure kreskus; kaj pro tio
 Rigardu lin serpenta kvazaŭ ovo,
 Kaj drakkovaĵ' estonta, tial lin
 Mortigu antaŭ ol li elŝeliĝos.

LUCIO reeniras.

Lucio

Kandelo brulas en studejo via.
 Serĉante mi silikon ĉe l'fenestro
 Eltrovis tiun ĉi skribaĵon, kiu

Donante leteron

Ne kuŝis tie, kiam mi kuŝiĝis.

Bruto Kuŝiĝu vi denove: ne tagiĝis.
Ĉu ne l'Idusoj martaj estos morgaŭ?

Lucio Mi ne scias, via moŝto.

Bruto Serĉu la kalendaron, por sciigi.

Lucio Jes, via moŝto.

Foriras.

Bruto La meteoroj tra l'aer' flirtante
Brilegas tiom, ke mi povas legi.

Disŝiras la koverton kaj legas.

"Vi dormas Bruto: ho! vekigu vin.
Ĉu Rom', kaj tiel plu, parolu, frapu,
Vi dormas, Bruto, ho! vekigu vin!"
Anoncojn tiajn oni ofte ĵetis,
Kaj mi tralegis ilin.
"Ĉu Rom'," la sencon mi divenas jene:
"Ĉu Rom' sub unu viro devas tremi?"
Prapatroj miaj el la Romaj stratoj
Tarkvinon pelis, la fieran reĝon.
"Parolu, frapu, kaj sanigu." Oni
Min petas frapi. Se sanigo sekvos,
Petegon vian, Romo, mi plenumos.

LUCIO reeniras.

Lucio Mart' estas dekkvartaga.

Oni frapas post la sceno.

Bruto Tre bone. Oni frapas ĉe la pordo.

LUCIO foriras.

De l'tempo, kiam min Kassio pikis
 Cezaron kontraŭstari, mi ne dormis.
 De la instig' al sanga entrepreno
 Ĝis la plenumo, tuta l'intertempo
 Similas al fantaziaj' terura
 De l'nokto: la prudento kaj la korpaj
 Agiloj tiam interkonsiliĝas;
 Kaj la animo homa, kiel regno,
 Revolucion kvazaŭ sluferadas.

*LUCIO reeniras.***Lucio**

Kassio, via frato, ĵus alvenis,
 Por vin viziti, via moŝt'.

Bruto

Ĉu sola?

Lucio

Ne, kun aliaj.

Bruto

Ĉu vi ilin konas?

Lucio

L'oreloj nevideblaj sub ĉapeloj,
 Kaj la vizaĝoj, preskaŭ enkaŝitaj
 En la manteloj, min malhelpas scii,
 Ĉu mi rekonas ilin.

Bruto

Ili venu.

LUCIO foriras.

La partianoj! Ho vi konspireco,
 Se vi malkovri la minacan brovon
 Eĉ en la nokto hontas, vi ne tage
 Kavernon trovos, kie via monstra

Vizaĝ' sin maskos. Tial, konspireco,
 Ĝin kaŝu per ĝojeco kaj ridetoj:
 Ĉar, se vi marŝos ne enmaskigite,
 Ne la mallumo densa de Erebo
 Vin faros nevidebla.

*Eniras la konspirantoj, KASSIO, KASKO,
 DECIO, CINNO, METELLO CIMBRO kaj
 TREBONIO.*

Kassio Mi vin salutas, Bruto; sed mi timas
 Vin ĝeni je ĉi tiu frua horo.

Bruto Ne, ĉar la tutan nokton mi maldormis.
 Ĉu mi ĉi tiujn kunvenintojn konas?

Kassio Jes, ĉiujn, kaj neniu inter ili
 Ne vin honoras; ĉiu tre deziras,
 Ke vi vin mem estimu same, kiel
 Romanoj la plej honorindaj. Tiu
 Ĉi estas Trebonio.

Bruto Estu bone
 Veninta.

Kassio Tiu ĉi Decio Bruto.

Bruto Veninta bone estu ankaŭ li.

Kassio Jen, Kasko, Cinno, kaj Metello Cimbroy.

Bruto Venintaj bone ili ĉiuj estu.
 Sed kiaj zorgoj igas vin maldormaj?

Kassio Permesu unu vorton.

BRUTO kaj KASSIO kune parolas mallaŭte.

- Decio** Jen kuŝas l'orient', la tagiĝejo.
- Kasko** Ne.
- Cinno** Pardonu, jes: kaj tiuj grizaj strioj,
Randigaj al la nuboj, antaŭiras
Taglumon.
- Kasko** Ne, vi ambaŭ trompas vin.
Jen estas la sunleviĝej' kontraŭe;
Ĝi dum la frua parto da la jaro
Kliniĝas al la suda firmamento:
Post du monatoj ĝi la fajrorondon
Prezentas je la nordo: l'oriento
Rigardas rekte la Kapitolion.
- Bruto** Nu, ĉiuj, donu vi al mi la manojn.
- Kassio** Kaj ĵuru ni konstantan fidelecon.
- Bruto** Ne, ne per ĵur': se la suferoj homaj,
En la vizaĝoj spegulitaj, kaj
La tempa maljusteco ne sufiĉos,
Se celoj tiuj ĉi malfortaj estos,
Vi maldaŭrigu, ĉiu al la lito;
Kaj superrega tiranec' surflugu,
Ĝis laŭ la lotoj ĉiu falos. Sed
Se ĉiuj havos tiom da braveco,
Por ekflamigi la timulojn, kaj
Eĉ la virinojn, tiam, samlandanoj,
Instigon kian, krom afero nia,
Por nin pravigi, kian kunligilon

Aliajn ni bezonas, ol Romanojn
 Unuanimajn, ne hipokritontajn?
 Kaj kian ĵuron, ol promeson certan
 De l'honesteco al la honesteco,
 Ke tio staru aŭ ni mem kunfalu?
 Ho, ĵuru pastroj, kaj nefidindeblaj,
 La eluzitoj, kaj la suferuloj,
 Maljustamantoj: nur la ŝanceliĝajn
 Ĵurigu en malbona cel'; neniel
 La senmakulan indon malpurigu
 De nia entrepren', la nevenkeblan
 Fervoron de spiritoj niaj, per
 La pens', ke por l'atingo de la celo
 Ni devas ĵuri; ĉar sangero ĉiu
 De kiu ajn Roman' kulpema estos,
 Se al li mankos la elplenumado
 De tio, kion li promesis.

Kassio Sed; ĉu ni devus Ciceronon provi?
 Mi pensas, ke li estas partiano.

Kasko Ni ne ellasu lin.

Cinno Ne, ne, neniel.

Metello Ho jes, enskribu lin; li, maljunulo,
 Ornamos nian celon ĉe l'Romanoj,
 Kaj rekomendos ĝin al voĉdonontoj.
 Konsilo lia ŝajnos nin influi,
 Junecon nian kaj nezorgemecon
 La singardemo lia anstataŭos.

- Bruto** Ne, ne lin nomu, nek pri la afero
Sciigu lin: ĉar li neniam sekvas
Aliajn kondukantojn.
- Kassio** Lin ellasu.
- Kasko** Ĉar li ne estas taŭga.
- Decio** Ĉu ni intencas frapi nur Cezaron?
- Kassio** Demando saĝa; nepre Antonio,
L'amiko multamata de Cezaro,
Kun li kunmorti devos: ĉar li estas
Tre lerta intriganto, kaj rimedojn
Li eble trovos, nin malutilontajn
Danĝere; kion tial por malhelpi,
Kunfalu Antonio kun Cezaro.
- Bruto** Agado nia ŝajnus tro sangema,
Post senkapigo liajn membrojn haki —
La ago de sovaĝaj enviuloj —
Nur lia membro estas Antonio;
Ni estu oferantoj, ne buĉistoj,
Ni kontraŭstaras nur spiriton lian,
Ne havas sangon la spirito homa:
Se nur ni la spiriton de Cezaro
Sen lia morto povus pereigi!
Ho ve! neeble; sed, amikoj karaj,
Kuraĝe ni mortigu, ne kolere;
Lin tranĉu kiel dian oferaĵon,
Ne kvazaŭ hundmanĝaĵon lin hakadu.
Kaj, kiel lertaj mastroj, niaj koroj
Incitu la servistojn al venĝaĵo,

Kaj poste ŝajnon de mallaŭdo portu;
Pro tio oni kredos nin justemaj,
Ne enviemaj; kaj nin korektintoj,
Ne mortigintoj nomos.
Kaj ne pensadu plu pri Antonio;
Li estos kvazaŭ brako de Cezaro
Sen lia kapo.

Kassio Tamen mi lin timas;
Ĉar per amego lia al Cezaro —

Bruto Ho ve, Kassio, ne pri li pripensu:
Se li Cezaron amas, li plej bone,
Mortante por Cezar', kaj saĝe faros;
Sed ne verŝajne: ĉar li voluptema,
Ludema kaj tre diboĉema estas.

Trebonio Ni ne lin timas; tial li ne mortu;
Ĉar viva li pri tio certe ridos.

La horo batas.

Bruto Kioma horo?
Ĵus la tria batis.

Trebonio Ni devas do disiĝi.

Kassio Ĉu hodiaŭ
Cezaro mem eliros, estas dube;
Ĉar li fariĝis tre superstiĉema,
Kaj opinion ŝanĝis nun pri songoj,
Pri fantazioj kaj ceremonioj;
Kaj eble tiuj ŝajnaj antaŭsignoj,
La nekutimaj noktaj teruraĵoj,

Kaj la konsil' de sonĝoklarigistoj
Retenos lin de la Kapitolio.

Decio Ne timu ĝin: ĉar tiel decidintan
Mi povos movi lin, al li dirante:
L'aferojn grandajn la malgrandaj venkas,
La arboj pereigas unikornojn,
La ursojn la speguloj, l'elefantojn
Fosaĵoj, la leonojn ŝnuraj retoj,
Kaj homojn la flatuloj; se mi diras:
"Cezaro la flatulojn tre malamas,"
Li, plej flatate, diras: "Vere." Tial
Min lasu ĝin aranĝi.
Ĉar mi lin laŭhumore povas trakti,
Kaj mi Kapitolion lin kondukos.

Kassio Ni ĉiuj estu lia sekvantaro.

Bruto Jes, je la oka hor': ne pli malfrue.

Cinno Ne pli malfrue; kaj neniel manku.

Metello Cezaro Ligarion tre insultis
Pro laŭdo de Pompej'; ĉu ne malamo
Facile lin al nia lig' alpuŝos?

Bruto Metello bona, iru lin viziti:
Ĉi tien sendu lin, kaj per rezonoj
Al la afer' mi lin alkonformigos.

Kassio Nun mateniĝas; ni foriros, Bruto.
Amikoj, apartiĝu; sed memoru,
Kaj montru vin Romanoj veraj esti.

Bruto Sinjoroj, elrigardu ĉiuj vigle;

Ne la mienoj nian celon montru,
 Sed agu, kiel la aktoroj niaj,
 Ne lacigite, kaj per kornobleco;
 Pro kio mi salutas kore ĉiujn.

Ĉiuj foriras, krom BRUTO.

Lucio, ho! li dormas; mi lin lasu:
 La dolĉan roson ĝuu de la dormo;
 Nek figuraĵoj vin nek fantazioj
 Depremas, kiujn malĝojigaj zorgoj
 Desegnas sur la cerboj de la homoj.
 Vi do profunde dormas.

Eniras PORTINO.

Portino

Nobla Bruto!

Bruto

Portino, kion! Kial vi leviĝis?
 Vi sanon vian tre forgesas, tiel
 Al la miasmoj de la frumateno
 Donante vian delikatan bruston.

Portino

Kaj mia Bruto ankaŭ. Malĝentile
 Vi el la lit' forŝtelis vin: hieraŭ
 Vespere vi subite ekpromenis,
 Rigardadante kun falditaj brakoj,
 Kaj al mi demandinta, kio estas
 Al vi, la frunton sulkiĝantan turnis.
 Mi pli insistis, sed gratante l'kapon,
 Vi sur la teron per piedo frapis;
 Al mia redemand' vi ne respondis,
 Sed balancante kun koler' la manon,

Ekmontris, ke mi vin forlasu; tion
 Mi faris; ĉar mi timis pliigadi
 Malpaciencon vian, ŝajne tro
 Ekbruligitan, ĝin konsiderante
 L'efikon de humoro, kiu ĉiun
 El ni egale kelkafoje regas.
 Ĝi ne vin lasas manĝi nek paroli,
 Nek dormi: se ĝi vin aliformigus
 Ekstere tiom, kiom jam interne,
 Mi ne vin konus, Bruto; kara edzo,
 Al mi sciigu vian kordoloron.

Bruto Mi sentas min malsana; jen la kaŭzo.

Portino Se vere, Bruto saĝe la rimedojn
 Alprenus, por atingi resaniĝon.

Bruto Mi tion faras; kara, do kuŝiĝu.

Portino Ĉu vi malsanas? Ĉu sanige estas
 Duonvestite iri, kaj miasmojn
 De malseketa frumaten' enspiri?
 Ĉu vi malsanas? Tamen vin forŝtelas
 El la ripoza lito, por ensorbi
 Haladzojn la malpurajn de la nokto,
 L'abomenindan pestan atmosferon,
 Por malsanigi vin? Ne, mia Bruto,
 Malsano ia estas de l'spirito
 Pri kiu mi, per mia leĝa rajto,
 Sciigus dece; kaj genufleksante,

Ŝi genufleksas.

Per la belec', al vi antaŭe kara,
 Per viaj de eterna am' promesoj,
 Per tiu sankta ĵuro, kiu nin
 Edziĝe unuigis, mi petegas,
 Ke vi al mi, duona vi, malkaŝu
 La kaŭzon de malĝojo via, kiaj
 La viroj, kiuj tie ĉi kuniĝis;
 Ĉar kelkaj la vizaĝojn tute kovris
 Eĉ en mallum'.

Bruto Levigu vin, aminda
 Portino.

Portino Vi aminda Bruto estu,
 Kaj mi tuj faros ĝin. Laŭ l'interligo
 De la edziĝo, ĉu malpermesitaj
 De l'edzo al l'edzin' sekretoj estas?
 Ĉu via estas mi laŭmaniere?
 Por nur ĉe la manĝado, en la lito
 Ĉeesti, kaj interparoli? Ĉu
 Mi sentamecon vian nur elvokas?
 Se tiel estas, tiam mi de Bruto
 Kunamatino estas, ne edzino.

Bruto Edzin' vi estas mia honorinda,
 Kaj kara kiel la sangeroj ruĝaj
 De mia kor'.

Portino Se tio estus vera,
 Mi tiun ĉi sekreton nepre konus.
 Konfese mi virino estas; tamen
 Virin', kun kiu via moŝt' edziĝis:

Konfese mi virino estas; tamen
 Bonfama, la filino de Katono,
 Ĉu vi ne kredas, ke mi ol aliaj
 Virinoj plifortiĝis, subtenite
 De tia patro, kaj de tia edzo?
 Malkaŝu viajn planojn; al mi fidu,
 Ĉar fortan provon de la konstanteco
 Elmontris mi per propravola vundo
 En la femuro. Ĉu mi povas tion
 Elporti pacience, kaj sekretojn
 De mia edzo ne?

Bruto

Ho dioj, faru
 Min inda je edzino tiel nobla!

Oni frapas post la sceno.

Aŭskultu! Oni frapas: nun eniru,
 Kaj poste mi vin lasos partopreni
 En miaj celoj, kaj esperojn miajn
 Kompreni per klarigo sen rezervo,
 Kaj de malĝojo mia la signifon:
 Forlasu min.

PORTINO foriras.

Lucio, kiu frapas?

Reeniras LUCIO kun LIGARIO.

Lucio

Jen, malsanulo venas vin viziti.

Bruto

Ha, Ligario, kiun Cimbri nomis.
 Do, flanken, knab'. Ĉu Kajo Ligario?

- Ligario** Mi vin salutas per malforta lango.
- Bruto** Ho, tro kuraĝe venas malsanulo
Veter' en tia; multe mi bedaŭras.
- Ligario** Mi sana estas, se nur Bruto volas
Ekspluatindan ion entrepreni.
- Bruto** Mi estus preta tion primediti,
Se nur vi povus sane ĝin aŭskulti.
- Ligario** Nun, pro la dioj, kiujn Rom' adoras,
Malsanon mi deĵetas! Roma koro!
De sango honorinda deveninta!
Vi, kiel ekzorcisto, elvivigis
Spiriton mian. Nur ordonu min,
Mi neeblaĵojn eĉ kontraŭbatalus;
Kaj ilin venkus. Kion vi deziras?
- Bruto** Ion resanigontan malsanulojn.
- Ligario** Ĉu ni ne kelkajn devus malsanigi?
- Bruto** En vero, kaj irante mi klarigos
Pri tiu ĉi afero grava, kiujn
Ni devos resanigi.
- Ligario** Nu, antaŭen:
Kaj mi refortigite vin postsekvos,
Por fari mi ne scias kion; tamen
Nur Bruto min konduku.
- Bruto** Sekvu do.

Ili foriras.

SCENO 2 — SALONO EN LA PALACO DE CEZARO

Fulmotrondro. Eniras CEZARO en nokta vesto.

Cezaro Něk tero nek ĉielo pace restis:
Trifoje Kalfurnino dum dormado
Ekkriis: "Helpon al Cezaro! Oni
Mortigas lin!" Ĉu iu estas tie?

Eniras servisto.

Servisto Via moŝto!

Cezaro Ordonu al la diservantoj, ke
Oferu ili kaj al mi sciigu
La rezultaton.

Servisto Certe, via moŝto.

Foriras. KALFURNINO eniras.

Kalfurnino Cezaro, kion vi intencas? Mi
Hodiaŭ ne permesos vin eliri.

Cezaro Jes, mi eliru: ĉar danĝeroj ĉiam
Post mi prezentas sin; kaj, rigardante
Vizaĝon mian, ili neniigis.

Kalfurnino Ceremonioj, kiujn mi malŝatas,
Nun min timigas. Estas viro, kiu,
Krom la aferoj de ni mem viditaj,
Rakontas teruraĵojn ĉe l'posteno.
Sur strato leonino naskis idojn;
El tomboj malfermitaj sin mortintoj

Ellevis; kaj fieraj militistoj
 Kruele sur la nuboj ekbatalis,
 Eskadre, vice, kaj batalione,
 Sangŝprucigantaj la Kapitolion;
 Batala tondro supre elbruegis,
 Ĉevaloj blekis, kaj mortantoj ĝemis;
 Fantomoj sur la stratoj ekkriegis;
 Cezaro, tiajn nenaturajn signojn
 Mi multe timas.

Cezaro

Tion oni devas
 Elporti, kion senmortuloj volas.
 Mi volas iri. Tiaj mirindaĵoj
 L'amason kun Cezar' egale tuŝas.

Kalfurnino

Sen astraj signoj malriĉuloj mortas;
 Ĉielo mem proklamas morton reĝan.

Cezaro

Timul' mil fojojn mortas antaŭ morto;
 Nur unu morton spertas la bravulo.
 El ĉiuj mirindaĵoj al mi ŝajnas
 Plej strange, ke la homoj timas tion:
 Ĉar morto, fin' neevitebla, venos
 Aŭ frue aŭ malfrue.

Reeniras servisto.

Kion diras
 La signoklarigistoj?

Servisto

Ili volas,
 Ke vi hodiaŭ ne eliru, ĉar,
 De besto eltirante l'internaĵon,

Ne povis ili tie koron trovi.

Cezaro La dioj tion faras, por hontigi
Timulojn; se Cezar' pro timo restus
En hejmo, estus li senkora besto.
Danĝero scias, ol danĝero mem
Cezaro estas multe pli danĝera:
Ni estas du leonoj kunnaskitaj,
Mi la pli aĝa kaj la pli terura;
Cezaro do eliru.

Kalfurnino Ne eliru,
Prudento via estas tro memfida.
Ke mia timo vin retenas, pensu.
Al senatejo Markon Antonion
Ni sendu, kiu vian forestadon
Klarigu pro malsano; lasu min
Sur la genuoj tion de vi peti.

Cezaro Mark' Antonio mian malsanecon
Priplendu, kaj pro vi mi hejme restu.

Eniras DECIO.

Ho, jen, Decio: li al ili diru,

Decio Saluton! Bonan tagon, ho Cezaro,
Mi venas vin konduki senatejon.

Cezaro Vi trafas oportune la okazon
Saluti miaparte la senaton
Dirante, ke ĉeesti mi ne volas:
"Ne povas," "ne kuraĝas," estus ambaŭ

Malveraj; diru do, Decio, ke
Hodiaŭ mi ne volas iri tien.

Kalfurnino Malsano, diru —

Cezaro Ne Cezar' mensogu,
Ĉu mi, venkinto, tian povon havas,
Kaj tamen mi la veron timas diri
Al grizbarbuloj? Diru, mi ne volas.

Decio Cezaro plej potenca, pri la kaŭzo
Sciigu min, ke oni ne min moku.

Cezaro La kaŭzo estas sole mia volo:
Sufiĉu tio al la senatanoj.
Pro via tamen propra kontentiĝo,
Amante vin, mi volas pli klarigi:
Edzino mia igas min restadi.
En songo ŝi statuon mian vidis:
Kvazaŭ fontano kun cent ŝprucigiloj
Ĝi verŝis puran sangon, kaj bravegaj
Romanoj multaj ridetante banis
La manojn en la fluo: tion ŝi
Almetis al miraklaj antaŭsignoj
De malbonaĵoj okazontaj, kaj
Insiste petis, ke mi hejme restu.

Decio De l'song' maltrafis oni la signifon;
Ĝi antaŭdiras ian feliĉaĵon;
Statuo via, sangon fluigante
El multaj fontoj, kies en rivero
Romanoj multaj banis sin, elmontras,
Ke per vi granda Rom' ensorbos sangon

Revivigantan, kaj insiste petos
Emblemojn sangkolorajn, kiel signojn
De amo al Cezaro. Tian havas
Signifon ŝia sonĝo.

Cezaro

Kaj tre bone
Vi ĝin al mi klarigas.

Decio

Kaj konforme
Al tio, kion mi dironta estas;
Sciĝu: la Senato jam decidis
Hodiaŭ al Cezar' donaci kronon.
Sed se Cezaro ne ĉeesti povos,
Intenco ĝia eble ekŝanĝiĝos,
Kaj estus tre ridinde, se ĝi dirus:
"Disigu la senaton nun, ĝis kiam
La sonĝoj pliboniĝos de l'edzino
Cezara!"
Se sin Cezaro kaŝos, ĉu ne ĝi
Murmuros inter si: "Cezaro timas"?
Pardonu min, Cezaro; mia amo
Pri sorto via timas, kaj prudento
De l'amo elparolas la ordonojn.

Cezaro

Mi hontas, Kalfurnino, ke mi cedis;
Ĉar via timo ŝajnas nun sensenca.
Alportu mian robon, — mi ekiras.

*Eniras PUBLIO, BRUTO, LIGARIO,
METELLO, KASKO, TREBONIO, kaj
CINNO.*

Ho, jen Publio venas min konduki.

- Publio** Cezaro, bonan tagon.
- Cezaro** Ho, Publio,
Veninta bone estu; kaj vi, Bruto,
Leviĝis tiel frue! Bonan tagon
Al Kasko. Al vi, Kajo Ligario,
Cezar' ne estis tiom malamika
Kiom la febro, kiu vin atakis.
Kioma horo?
- Bruto** Jam la oka batis.
- Cezaro** Mi dankas vin por via ĝentileco.
Eniras ANTONIO.
Jam Antonio, la noktfestenanto,
Leviĝis. Antonio, bonan tagon.
- Antonio** Kaj al Cezaro ankaŭ.
- Cezaro** Nun preparu;
Mi mallaŭdinde lasis vin atendi.
Vi Cinno; vi Metello; Trebonio,
De vi mi petas interparoladon;
Memoru do viziti min hodiaŭ;
Proksima estu, ke mi ne forgesu.
- Trebonio** Plezure, — (*flanken*) tiel al Cezar' proksima
Ke liaj geamikoj ĝin bedaŭros.
- Cezaro** Eniru ĉiuj, ke mi vin regaluj;
Kaj ni, amikoj, volas iri kune.

Bruto *(flanken)* Ho, kiom mi sopiras pro la penso, Internon ne prijuĝi laŭ ekstero.

Ili foriras.

SCENO 3 — STRATO APUD LA KAPITOLIO

Eniras ARTEMIDORO, legante paperon.

Artemidoro "Cezaro, gardu vin de Bruto: atentu pri Kasio; ne alproksimiĝu al Kasko; observu Cinnon; ne fidu al Trebonio; tenu viajn okulojn sur Metello Cimbro; Decio Bruto ne vin amas; vi maljuste agis kontraŭ Kajo Ligario. Ĉiuj ĉi viroj estas unuanime kontraŭuloj de Cezaro. Se vi ne estas senmorta, ĉirkaŭrigardu: sendanĝereco cedas al konspireco; la potencaj dioj vin defendu! Via amanto, Artemidoro."

Jen, kvazaŭ unu el petantoj liaj,
Mi tion al Cezaro volas doni,
Tre kortuŝite, ĉar envio ĉiam
La postesignojn de la virto sekvas.
Cezaro legu tion ĉi kaj vivu:
Se ne, la sorto helpos perfidulojn.

Foriras.

SCENO 4 — ALIA PARTO DE LA SAMA STRATO, ANTAŬ LA DOMO DE BRUTO

Eniras PORTINO kaj LUCIO.

Portino Lucio, kuru al la Senatejo;
Ne haltu por demandi, vigle for!
Ĉu vi ankoraŭ haltas?

Lucio Pro sciigo.

Portino Mi volus, ke vi iru kaj revenu,
Dum mi klarigi povas mian volon
Ho konstanteco, nun fortigu min,
Barilon metu inter mia koro
Kaj lango! Mi animon viran havas,
Virinan forton Kiel malfacile
Al la virino teni la sekretojn!
Vi tie ĉi ankoraŭ?

Lucio Kion volas
La sinjorino? Ke Kapitolion
Mi iru kaj revenu, — plu nenion?

Portino Certigu, ĉu mienon bonan havas
La mastro, ĉar ne sana li eliris;
Observu bone ankaŭ, kion faras
Cezaro, ĉu petontoj lin ĉirkaŭas.
Aŭskultu — kio estas?

Lucio Mi nenion
Ekaŭdas, sinjorino.

- Portino** Sed aŭskultu;
Mi aŭdas la batigon de batalo,
Portatan vente de l'Kapitolio!
- Lucio** Sed mi nenion aŭdis.
Eniras la ANTAŬDIRISTO.
- Portino** Ĉi tien, maljunul'; vi kien iris?
Antaŭdiristo Al mia propra domo.
Portino Kioma hor'?
- Antaŭ** La naŭa, sinjorino:
Portino Ĉu ĉe l'Kapitoli' Cezaro estas?
Antaŭdiristo Ankoraŭ ne. Mi iros por lin vidi,
Al la Kapitolio vojirantan.
- Portino** Vi volas ion peti de Cezaro.
Antaŭdiristo En vero, sinjorino, se Cezaro
Bonvolos pro si mem aŭskulti, mi
Petegos lin atenti pri si mem.
- Portino** Ĉu vi malbonon timas kontraŭ li?
Antaŭdiristo Mi scias ne la certon, nur la eblon.
Adiaŭ. Estas tie ĉi mallarĝa
La strato: kaj l'amas' de senatanoj,
Pretoroj, kaj petontoj ordinaraj,
Sekvante post Cezaro, elpremegi
La vivon povos preskaŭ el fortulo.
Mi tuj elektu lokon pli liberan,
Por vidi, kaj paroli, kun Cezaro.

*Li foriras.***Portino**

Mi devas iri. Ve, ho ve! senforta
La koro de virino estas; Bruto,
La dioj benu vian entreprenon!
La knabo certe aŭdis — Bruta peto
Malplaĉas al Cezaro. Ho! mi svenas.
Forkuru, knabo, kaj de mi salutu
Sinjoron mian; mi tre ĝojas, diru,
Kaj al mi poste portu la respondon.

Ili disiras.

TRIA AKTO

**SCENO 1 — ROMO
ANTAŬ LA KAPITOLIO
LA SENATO SIDAS SUPRE**

Popolamaso; inter ili ARTEMIDORO kaj la ANTAŬDIRISTO. Trumpetado. Eniras CEZARO, BRUTO, KASSIO, KASKO, DECIO, METELLO, TREBONIO, CINNO, ANTONIO, LEPIDO, POPILIO, PUBLIO, kaj aliaj.

- Cezaro** *al la ANTAŬDIRISTO*
L'Idusoj martaj estas jam venintaj.
- Antaŭdiristo** Cezaro, jes, sed ne pasintaj.
- Artemidoro** Saluton, Cezaro; tralegu tiun ĉi petskribon.
- Decio** Jen, Trebonio vin humile petas
Laŭ temp' libera lian peton legi.
- Artemidoro** Cezar', unue mian legu; mia
Rilatas pli proksime mem Cezaron.
- Cezaro** Kaj tial ĝi la lastan lokon havos.
- Artemidoro** Ho, ne prokrastu; sed ĝin tuj tralegu.
- Cezaro** Ĉu li freneza estas?
- Publio** Flanken, flanken!

Cezaro Ĉu vi insistas peti sur la strato?
Kapitolion venu.

CEZARO eniras en la Kapitolion, la aliaj sekvas: ĉiuj senatanoj leviĝas.

Popilio Sukcesu via entrepren' hodiaŭ!

Kassio Sed kion vi aludas?

Popilio Nu, adiaŭ.

Alpaŝas al CEZARO.

Bruto Ĉu Popilio Leno volas ion?

Kassio Al nia entrepren' sukceson plenan.
Ho ve! se oni scias nian celon —

Bruto Rigardu, li alpaŝas al Cezaro.

Kassio Rapidu, Kasko, pro la timo ke, —
Ho Bruto, kion fari? se eltrovo
Malhelpos — aŭ Kassio aŭ Cezaro
Mortiĝos, mi per mia propra mano.

Bruto Ne ŝanceliĝu: ĉar pri nia celo
Ne Popilio Leno priparolas;
Li ĝojan la vizaĝon portas kaj
Cezaro trankviliĝas.

Kassio Trebonio
Profitas la okazon, Antonion
Forkondukante.

Foriras ANTONIO kaj TREBONIO.

- Decio** Kie Metello estas? Li baldaŭe
Proponu sian peton al Cezaro.
- Bruto** Li apudestas; iru, lin subtenu.
- Cinno** Vi, Kasko, levos la unuan manon.
- Cezaro** Ĉu ĉiuj estas pretaj? Kio estas
Malrekta, kion devus reordigi
Cezar', kaj la Senato?
- Metello** Plej potenca
Cezaro, estiminda, kaj plej alta,
Metello Cimbro antaŭ via trono
Humilan koron ĵetas, —
- Genufleksante.*
- Cezaro** Ne, Metello,
Ĉi tiuj kurbiĝad' kaj humilaĵoj
Flatecamantojn povas fierigi,
Kaj igi la dekretojn de regnestroj
Sangîĝaj, kiel la kapric' infana.
Ne pensu, ke l'Cezara severeco,
Simile al glacio, fluidiĝos
Per la influo de la varma spiro
De malsaĝuloj; nome, dolĉaj vortoj,
La terrampado, kaj malaltaj agoj
De manlekanta hundo. Via frato
Jam estas per dekreto ekzilita
Se vi por li min flatos, kaj petegos,
Mi vin repuŝos kiel hundon. Sciu,
Cezaro nek maljuste agas, nek

Li sen rezonoj bonaj kontentiĝos.

Metello Ho! ĉu ne estas voĉo pli alloga
Ol mia, por petegi, ke Cezaro
Revoku el ekzilo mian fraton?

Bruto Mi kisas vian manon, ho Cezaro,
Sed ne flatante, sole, ke Publio
Ricevu forpermeson de ekzilo.

Cezaro Ha! Bruto!

Kassio Ho Cezaro, min pardonu.
Kassio humilege sin inklinas,
Por peti por Publio liberecon.

Cezaro Mi, se mi estus kiel vi, ekcedus;
Min, se mi povus peti, peto movus;
Sed pro la konstanteco mi similas
Je l'norda stel', al kies senmovado
Ne staras egalulo en ĉielo,
En kiu brilas fajroj grandanombre,
El kiuj ĉiu al la sfer' lumigas,
Sed unu sola tenas sian lokon:
Tiele la terglob' homplena estas,
Kaj homoj la prudenton dian havas;
Sed mi nur unu solan konas, kiu,
Neatakebla, sur la voj' eltenas,
Sen maltrankvilo: ke mi estas tiu,
Mi montru eĉ en jena maniero:
Konstanta ke Publio ekziliĝu,
Konstanta pri l'ekzilo mi restadas.

- Cinno** Cezar', —
- Cezaro** For! Vi Olimpon volus movi!
- Decio** Cezaro, —
- Cezaro** Vane Bruto genufleksas.
- Kasko** Al mi, ho, helpu!
- Unue KASKO, poste la aliaj konspirantoj,
kaj MARKO BRUTO, ponarde frapas
CEZARON.*
- Cezaro** Et tu, Brute! Falu do Cezaro!
- Mortas.*
- Cinno** Ho Libereco! Mortis la tirano!
For, ĝin proklamu ĉie tra la urbo.
- Kassio** Aliaj ĉe l'tribunoj ekproklamu
"Frateco, libereco, voĉdonado!"
- Bruto** Urbanoj, senatanoj, ne timiĝu;
Ne iru for: la kont' saldita estas
De l'gloraminto.
- Kasko** Al tribuno, Bruto.
- Decio** Kassio ankaŭ.
- Bruto** Kie nun sin trovas Publio?
- Cinno** Konfuzita de l'ribelo.
- Metello** Vin forte kunstarigu, kaj atentu,
Ĉu ia partiano de Cezaro —

- Bruto** Ne preparolu tion. Trankviliĝu,
Publio; oni ne al vi intencas
Malbonon, nek al kia ajn Romano.
Sciigu ĉiujn.
- Kassio** Nun forlasu nin,
Publio; pro la timo ke l'amaso
Vin ekscitite kun ni mem ataku.
- Bruto** Jes, kaj neniuj pri la far' respondu
Krom la farintoj.
Reeniras TREBONIO.
- Kassio** Kie Antonio
Nun estas?
- Trebonio** Kuris hejmen mirigite,
Ĉar viroj, kaj edzinoj, kaj infanoj
Rigardas, ekkriegas, kaj diskuras,
Kvazaŭ la lasta tago devus veni.
- Bruto** Ho Sorto, l'estontecon ni atendas:
Ni scias, ke ni mortos: sed la kiam,
Kaj vivplilongigeco homojn premas.
- Kassio** Nu, kiu mallongigas sian vivon
Je dudek jaroj, mallongigas tiom
Da tempo por morttim'.
- Bruto** Konfesu tion,
Kaj tiam estas mort' bonaĵ': ni do
Amikoj estas al Cezar', la tempon
De lia tim' pri morto, ĉesiginte.
Vin klinu, ho Romanoj, kaj ni banu

La manojn en la sango de Cezaro
 Ĝis la kubutoj, kaj la glavojn ŝmiru:
 Kaj elmarŝante eĉ al la vendejo,
 Svingante niajn ruĝajn batalilojn,
 Ekkriu kune: "Paco, Libereco!"

Kassio Vin klinu tuj kaj lavu. Estontece
 Ĉi tiun scenon oni prezentados
 En regnoj kaj en lingvoj naskiĝontaj!

Bruto Kaj ofte per la ludo de aktoroj
 Cezaro, nun kuŝante senzorgate
 Pompeja ĉe l'statuo, resangados!

Kassio Kaj tiam oni nomos nian aron
 De la patrujo la liberigintoj.

Decio Ĉu ni elirus?

Kassio Vere, ĉiu viro;
 Antaŭen Bruto; kaj kalkanojn liajn
 La plej kuraĝaj kaj plej noblaj sekvos.

Eniras servisto.

Bruto Ho! kiu venas? De Mark' Antonio
 Amiko.

Servisto Tiel li al mi ordonis
 Saluti vin sur la genuoj; kaj
 Por li la jenajn vortojn elparoli:
 Vi, Bruto, vere nobla, saĝa estas,
 Honesta, brava; kaj Cezaro estis
 Potenca, kuraĝulo, kaj amema;
 Mi amas Bruton, kaj mi lin honoras;

Cezaron mi honoris, timis, amis.
 Se Bruto lasos do, ke Antonio
 Senriske venu, kaj klarigos, kion
 Cezaro faris por meriti morton,
 Ne tiom Antonio la mortinton,
 Kiom la vivan Bruton amos; sed
 De nobla Bruto sekvos la aferojn
 Fidele tra la duba estonteco.
 Jen kion mia mastro volas diri.

Bruto La mastro via saĝa kaj maltima
 Romano estas. Pro honoro mia,
 Se al li plaĉos veni vidi min,
 En sano li foriros, kaj mi nepre
 Lin kontentigos.

Servisto Li ĉeestos baldaŭ.

Foriras.

Bruto Mi kredas, ke ni faros lin ligano.

Kassio Mi tre deziras: sed pri li timema
 Mi trovas min: kaj mi posedas ĉiam
 Pri la okazontaĵo antaŭsenton.

Bruto Jen Antonio.

Reeniras ANTONIO.

Mi salutas vin.

Antonio Cezar' potenca. Ĉu vi kuŝas tie?
 Ĉu viaj venkoj, gloroj kaj triumfoj
 Plimalvastiĝis tiel? Ha! adiaŭ.

Mi tute ne, sinjoroj, scias kion
Intencas vi, nek kiu malsanulo
Sangadi devas: se mi mem, ne estas
Hor' tiel taŭga kiel tiu, kiam
Cezaro mortis, nek egalvaloras
Armil' al glavoj viaj riĉigitaj
Per la plej nobla sango en la mondo.
Se kontraŭ mi malamikaĵon ian
Vi nutras, nun, dum viaj sangpentritaj
Gutetas manoj, finu vian agon.
Ne post mil jaroj tiel mi pretiĝus
Por morto, kiel nun; neniu loko,
Neniu il' de mort' por mi konvenus
Pli ol ĉi tiuj, — jen mi falus apud
Cezaro, kaj de vi ekzekutite,
La regnestranimuloj de l'centjaro.

Bruto

Ne petu, Antonio, vian morton
De viroj, kiuj ŝajnas nun sangemaj —
La ago per la ruĝa man' videbla —
Vi nur la manojn tamen vidas, kaj
La sangan faritaĵon: niajn korojn,
Kiel ajn kompatemajn, vi ne vidas;
Kaj la kompatato por malsanoj Romaj —
Fajr' fajron pelas, kaj kompat' kompaton —
Cezaron igis l'oferaĵo. Tamen
Por vi malakraj estas niaj glavoj,
Kaj niaj brakoj, sen malica forto,
Kaj niaj koroj, plenaj je bonvolo,
Kun frata ĝentileco vin enhavas.

- Kassio** Kun nia voĉo via egalpezos
Pri la disdono de honoroj novaj.
- Bruto** Atendu nur; kaj post la trankviligo
De la amaso, pro la tim' delira,
Al vi ni montros la rezonojn, kial
Amante ni Cezaron tamen frapis.
- Antonio** Pri via saĝ' mi estas ne dubema.
Kaj ĉiu do al mi la manon donu:
Mark' Bruto, vian mi unue premas;
Kaj poste vian manon, ho Kassio;
Decio Bruto, kaj Metello, viajn;
La lastan sed neniel malplej karan,
Ho Trebonio, vian. Ve, ho ve!
Sinjoroj; kion mi parolos? Tiel
Honoro mia nun malrekte staras,
Ke via takso pri valoro mia
Proklamos — aŭ timulo aŭ flatulo —
Cezaro, mian amon vi elkonis;
Se do spirito via nin rigardas,
Ĉu ne ĝi vin doloros pli ol morto,
Ekvidi Antonion nun premantan
La manojn de la malamikoj viaj,
Noblulo, antaŭ via propra korpo?
Se mi nur tiom da okuloj havus
Por verŝi larmojn, kiom vi da vundoj
Por sangi, multe pli al mi konvenus,
Ol kontraŭulojn viajn pace trakti.
Juli'! pardonu! Jen vi turnis vin,
Por frapi kvazaŭ cervo inter hundoj,

Jen falis; jen ĉasistoj viaj staras,
Partoprenintoj en la sanga ludo.
Vi, mond', arbar' al tiu cervo estis,
Li, viva, tenis vin al sia servo.
Simile al ĉasbesto nun li kuŝas
Frapita de reĝidoj.

Kassio Antonio —

Antonio Pardonu min, Kassio: tion diros
La malamikoj de Cezaro; tial
Ĝi estas modereco por amiko.

Kassio Cezarlaŭdadon mi al vi riproĉas
Neniel Antonio, sed per kia
Interligilo vi kun ni konsentos?
Ĉu ni vin nomos en la amikaro,
Aŭ ni sen vi antaŭenvojirados?

Antonio Pro tio mi kun vi kunigis manojn,
La vido tamen de l'Cezara korpo
Min igis forgesema pri l'afero.
Amiko via, mi vin ĉiujn amas,
Nur atendente la rezonojn, kial
Cezaron vi kalkulis danĝeriga.

Bruto Alie estus nura sovaĝeco
Ĉi tio; la rezonoj estas tiel
Konsiderindaj, ke se eĉ vi estus
Fil' de Cezaro, restus vi kontenta.

Antonio Nenion plu mi petas, krom permeso
Sur la vendej' kuŝigi lian korpon;

Kaj el tribun', laŭ rajto de amiko,
Ĉe la funebro fari paroladon.

Bruto Vi faros tion.

Kassio Bruto, unu vorton.

Flanken kun BRUTO

Vi faras vi ne scias kion; ne
Permesu, ke parolu Antonio
Ĉe la funebro; ĉu vi scias kiom
L'amas' moviĝos per paroloj liaj?

Bruto Pardonu; mi unue supreniros
En la tribunon, kaj rezonojn montros
Pri l'morto de Cezaro: tion, kion
Parolos Antonio, — mi klarigos,
Li nur parolas de ni permesite,
Kaj ke Cezaro per permeso mia
Ricevos leĝan ceremoniaron.
Ĉi tio nin utilos ĉe l'amaso.

Kassio Mi ne aprobas ĝin: al mi ne plaĉas.

Bruto La korpon de Cezaro, Antonio,
Forportu nun. Dum via parolado
Funebra vi ne devas nin insulti,
Sed kiel eble plej vi povos laŭdi
Cezaron, kaj konfesi, ke vi faras
Ĝin pro permeso nia; vi alie
Ne devas en l'afero partopreni:
Post mia parolado vi parolu
El la tribuno, kien nun mi iras.

Antonio Tiele estu; pli mi ne deziras.
Bruto Pretigu do la korpon, kaj nin sekvu.

Ĉiuj foriras krom ANTONIO.

Antonio Sensanga argilaĵo, min pardonu,
Traktantan malsovaĝe sovaĝulojn.
Restaĵ' vi estas de l'plej nobla viro,
La ĉefmaristo de la Tempa maro.
Formortu, kiuj verŝis tiun sangon!
Mi antaŭdiras super viaj vundoj —
Petantaj, kiel buŝoj senparolaj,
Ke mi pro ili kortuŝante plendu, —
Jen, malbenaĵo frapos la homaron,
Malamikeco regos, kaj la urboj
Italaj reciproke ekbatalos;
Sangamo kaj mortigo pligrandiĝos,
Kaj tiel kutimiĝos teruraĵoj,
Ke la patrinoj ridetante vidos
Kruela mortigatajn la infanojn;
Kompaton elforigos sangavido:
Kaj la spirit' vengĝema de Cezaro,
Je sia flank' Ateon kondukante
Varmegan de la flamoj de l'infero,
Ĉi tie per imperiestra voĉo
Kriante 'Buĉu,' la militajn hundojn
Ellasos: kaj la krim' malbonodoros
Per la putraĵ' de neenterigitoj.

Servisto eniras.

Vi servas Oktavion. Ĉu ne vere?

Servisto En vero, Antonio.

Antonio Cezaro skribis, ke li Romon venu.

Servisto Leteron li ricevis, kaj li venas.
Kaj li min petis al vi buŝe diri —
Ho ve! Cezaro!

Ekvidante la korpon.

Antonio Doloro de la koro sin sentigas.
Okuloj viaj kun la miaj ploras
Per simpati'. Ĉu via mastro venas?

Servisto Hodiaŭ nokte li sep mejlojn kuŝos
De Rom'.

Antonio Reiru rapidege, kaj
Rakontu ĉion, kio ĵus okazis.
Jen estas Rom' funebra, Rom' danĝera,
Por Oktavio tute ne senriska;
For, kaj al li ĝin diru. Tamen, haltu;
Vi ne reiros, antaŭ ol la korpon
Mian vendejon portos: tie mi
Parole provos kiel la amaso
Rigardas tiun sangan faritaĵon;
Laŭ kio vi la staton de aferoj
Prezentos al la juna Oktavio.
Helpu al mi, mi petas.

Ili foriras portantaj la korpon de CEZARO.

SCENO 2 — LA FORUMO

Eniras BRUTO kaj KASSIO, kaj amaso da URBANOJ.

- Urbanoj** Ni volas, ke vi tuj nin kontentigu.
- Bruto** Do sekvu min kaj aŭdu min, amikoj .
Kassio, al l'alia strato iru.
Kaj apartigu la amason.
Ĉi tie restu mia aŭdontaro;
Kassia sekvantaro kun li iru;
Kaj ni rezonojn pri la mort' Cezara
Publike donos.
- Unua urbano** Mi volas aŭdi Bruton parolantan.
- Dua urbano** Kaj mi Kassion aŭdos, por kompari
Iliajn argumentojn.
- Portino iras. KASSIO, kun kelkaj URBANOJ;
BRUTO supreniras sur la tribunon.*
- Tria urbano** Silentu! Nobla Bruto supreniras.
- Bruto** Atentu ĝis la fino.
Romanoj, patrujanoj, kaj amantoj! Aŭdu
min pro miaj celoj, kaj silentu, por ke vi
aŭdu; kreu al mi pro mia honoro, kaj res-
pektu mian honoron, por ke vi kreu; juĝu
pri mi laŭ mia saĝo, kaj ekscitu la sentojn,
por ke vi pli bone juĝu. Se estas iu en tiu ĉi
kolektiĝo, iu kara amiko de Cezaro, al li mi
diras, ke la amo de Bruto al Cezaro egalas al
lia. Se do tiu amiko demandos, kial Bruto al

Cezaro kontraŭstaris, jen mia respondo: — Ne tial, ke mi malpli amis Cezaron, sed ke mi pli amas Romon. Ĉu vi preferas Cezaron ankoraŭ vivan, kaj ke vi mortu sklavo, ol ke Cezaro estu malviva, por vivi ĉiuj liberuloj? Laŭ la amo de Cezaro al mi mi lin ploras; laŭ lia feliĉo mi ĝojas; laŭ lia braveco mi lin honoras; sed pro lia gloramio mi lin mortigis. Jen larmoj pro lia amo; ĝojo pro lia feliĉo; honoro pro lia braveco; kaj morto pro lia gloramio. Kiu el vi estas tiel malnobla, ke li volas esti neliberulo? Se iu, parolu; ĉar lin mi ja ofendis. Kiu el vi estas tiel senhonora, ke li ne amas sian patrujon? Se iu, parolu; ĉar lin mi ja ofendis. Mi paŭzas por respondo.

Ĉiuj

Neniu, ho, neniu, Bruto.

Bruto

Neniun do mi ofendis. Mi ne estas farinta pli pri Cezaro, ol faros vi pri Bruto. La rakonto de lia morto restas enskribita sur la arĥivo en la Kapitolio; lia famo ne malestimita laŭ lia indo nek liaj ofendoj trograndigitaj, pro kiuj li mortigis.

Eniras ANTONIO kaj aliaj, portantaj la korpon de CEZARO.

Jen venas lia korpo, funebrata de Marko Antonio; kiu, kvankam li ne partoprenis en lia mortigo, ricevos profiton el lia morto,

oficon sub la respubliko, tiel same kiel ankaŭ vi ĉiuj. Mi nun foriras, sciante ke, mortiginte mian plej bonan amikon pro la bono de Romo, mi retenas mian propran ponardon por mi mem, kiam miaj sampatrujanoj deziros mian morton.

Ĉiuj

Ho Bruto, vivu, vivu!

Unua urbano

Lin alkonduku hejmen kun triumfo.

Dua urbano

Lin per statu' honoru kun prapatroj.

Tria urbano

Cezar' li estu.

Kvara urbano

La pli bonajn ecojn
De mem Cezaro en li kronu.

Unua urbano

Kun tondraj krioj lin konduku hejmen.

Bruto

Sampatrujanoj, —

Dua urbano

Ho, parolas Bruto!

Unua urbano

Silentu!

Bruto

Sampatrujanoj, mi foriros sola,
Vi tie ĉi kun Antonio restu:
Honoru la Cezaran korpon, kaj
La paroladon, kiun Antonio
Nun faros per permeso nia, por
La laŭdo de Cezaro. Mi vin petas,
Neniu iru for, ĝis Antonio
Fininta estos sian paroladon.

Li foriras.

- Unua urbano** Ho, haltu, ni aŭskultu Antonion.
- Tria urbano** Li supreniru en publikan seĝon.
Ni aŭdu. Antonio, supreniru.
- Antonio** Per Bruto, mi ŝuldanto via estas.
Supreniras sur tribunon.
- Kvara urbano** Pri Bruto, kion diras li?
- Tria urbano** Li diras, ke per Bruto
Li al ni ĉiuj nun ŝuldanto estas.
- Kvara urbano** Li ne kuraĝu Bruton malestimi.
- Unua urbano** Cezar' tirano estis.
- Tria urbano** Vere estas.
Benita estas Rom' pro lia perdo.
- Dua urbano** Silentu! Ni aŭskultu Antonion.
- Antonio** Romanoj vi ĝentilaj —
- Urbanoj** Ho! lin aŭdu.
- Antonio** Amikoj samlanduloj, kaj Romanoj,
Aŭskultu: mi nur venas, ĉe l' funebro
Cezara por ĉeesti, ne lin laŭdi.
Postvivas homojn la malbonaj faroj,
La bonaj ofte kun la korpo mortas.
Pri li do tiel estu! Nobla Bruto
Cezaron pensis esti tro glorama.
Se vere, ĝi makul' terura estis,
Kaj terurege li senmakuliĝis;
Nun, kun permeso de la Brutanaro,

Ĉar Bruto estas honorinda homo
Kaj ili ĉiuj estas honorindaj,
Ĉe la funebro lia mi parolos.
Amiko li al mi fidela estis;
Sed Bruto diras, ke li tro gloramis,
Kaj Bruto estas honorinda homo —
Li portis Romon multe da kaptitoj
Elpago kies la kasegon regnan
Plenigis. — Ĉu gloramon tio montris?
Kun malriĉuloj ankaŭ li kunploris:
Gloramo devus esti pli hardita;
Sed Bruto diras, ke li tro gloramis,
Kaj li tre honorinda homo estas.
Vi vidis ke, je l'festo Luperkala,
Trifoje mi al li proponis kronon,
Trifoje de Cezaro rifuzitan.
Ĉu tio ĉi gloramo al vi ŝajnas?
Sed Bruto diras, ke li tro gloramis,
Kaj Bruto estas honorinda homo.
Ne rebatante, kion Bruto diris,
Mi volas nun sciigi ĉion, kion
Mi scias pri Cezaro, — lin vi mem
Antaŭe ne sen kaŭzo ĉiuj amis!
Do kial lian morton ne bedaŭri?
Saĝeco! vi enflugis en la brutojn;
Senprudentiĝis homoj! — Min pardonu,
En tiu ĉerko kuŝas mia koro;
Kaj mi, ke ĝi revenu, devas paŭzi.

Unua urbano

Li ŝajnas laŭ prudento argumenti.

- Dua urbano** Se vi pripensas prave pri l'afero,
Cezaron oni traktis tre malbone.
- Tria urbano** Mi timas pli malbonan uzurpulon.
- Kvara urbano** Ĉu vi la vortojn notis? Li ne volis
Akcepti kronon; li do ne gloramis.
- Unua urbano** Se vere, la afero kostos kare
Al kelkaj.
- Dua urbano** Vidu kian kompatindan
Vizaĝon li nun portas.
- Tria urbano** Pli fidelan
Ol Antonio Rom' neniun havas.
- Kvara urbano** Aŭskultu! li denove ekparolas.
- Antonio** Hierau la ordono de Cezaro
La tutan mondon povis kontraŭstari —
Nun li ĉi tie kuŝas, kaj neniu,
Humila kiel ajn, lin eĉ rigardas!
Ho, mastroj! se mi vere inkliniĝus
Vin igi koleregaj kaj ribelaj,
Mi Bruton kaj Kassion tre mallaŭdos,
Sendube ambaŭ honorindajn homojn.
Mi ilin ne mallaŭdos, mi plivolas
Mallaŭdi la mortinton kaj nin mem,
Ol tiajn honorulojn ekmallaŭdi! —
Jen estas pergamen' kun sigelilo
Cezara, kiun mi en ŝranko trovis!
Ĝi estas de Cezar' la testamento.
Se nur la popolanoj ĝin tralegus —

Pardonu, — mi ĝin legi ne intencas —
 Konkurse ili kisas liajn vundojn,
 Kaj trempus en la sangon koltukegojn;
 Jes, petus memoraĵe unu buklon
 De liaj haroj, rememoriĝindan.
 En ĉiu testamento, kiel riĉan
 Por siaj posteuloj heredaĵon.

Kvara urbano La testamenton legu, Antonio.

Ĉiuj Jes, jes, la testamenton de Cezaro.

Antonio Amikoj, ne, mi ne ĝin povas legi,
 Cezaran amon vi ne devas koni.
 Vi ne lignaĵoj, vi ne ŝtonoj, estas,
 Sed homoj; kaj se mi ĝin lasos aŭdi,
 Ĝi vin flamigos, ĝi vin frenezigos;
 Ĝi ne konvenas, ke vi iam sciuj,
 Ke de Cezar' vi estas heredantoj,
 Ĉar kio do da bono elrezultus?

Kvara urbano La testamenton legu de Cezaro;
 Ni volas aŭdi ĝin, ĝin do tralegu.

Antonio Amikoj, haltu; havu paciencon;
 Mi senintence preparolis tion;
 Mi timas, ke la honorindajn virojn,
 Cezaron kiuj frapis, mi insultos.

Kvara urbano Ne diru "honorindajn" sed "perfidajn."

Ĉiuj La testamenton, ho; la testamenton!

Dua urbano Ili estas friponoj, mortigintoj; legu la testamenton.

- Antonio** Vi min devigos do la testamenton
Tralegi. Ĉirkaŭstaru do la korpon,
Kaj la testamentinton al vi tiel
Mi montros. Ĉu vi volas, ke mi nun
Malsupreniru?
- Ĉiuj** Malsupreniru.
- Dua urbano** Deiru.
- Li malsupreniras de la tribuno.*
- Tri urbano** Ĉiuj volas.
- Kvara urbano** Ĉirkaŭstaru.
- Unua urbano** Apartigu vin de la portilo, de la korpo.
- Dua urbano** Flanken por Antonio, plej nobla Antonio.
- Antonio** Ne ĉirkaŭpremu min, mi petas, tiel.
- Kelkaj urbanoj** Ho! malantaŭen! Flanken! Pli malproksimen.
- Antonio** Se iam, estas nun la tempo plori,
Jen, vi rekonos tiun ĉi mantelon.
Mi mem l'okazon rememoras, kiam
Cezar' unuan fojon ĝin surmetis:
Somervespere, — jes, — en sia tendo —
La tagon kiam li Nerviojn venkis! —
Jen! tie ĉi trapasis de Kassio
Ponardo: — kaj, rigardu kian tranĉon
La enviema Kasko tie faris! —
Ĉi tie frapis multamita Bruto;
Kaj kiam li forŝiris la kruelan

Armilon, jen elŝprucis tuj la sango
 Cezara, kvazaŭ ĝi ne volas resti
 En hejmo, sed certiĝi, ĉu frapinto
 La malĝentila povus esti — Bruto!
 Ĉar Bruto estis lia favorito
 El ĉiuj, kiujn li plej bone amis! —
 La plej severa bato tiu estis; —
 Kaj kiam li trafantan Bruton vidis,
 Maldankemec', pli forta ol armiloj,
 Cezaron venkis, tute korŝiritan;
 Kaj per mantel' kovrante la vizaĝon,
 Eĉ antaŭ la statuo de Pompejo —
 De lia brava sango ŝprucigita —
 Cezaro granda falis! Kia falo
 Okazis tie, miaj samlanduloj!
 Kunfalas tiam vi kaj mi kaj ĉiuj,
 Dum sanga tiraneco superregis —
 Sed nun vi ploras; ŝajnas, ke vi sentas
 Kompaton vivan; mallaŭdindaj larmoj
 Ne estas ili! Ĉu vi verŝas larmojn,
 Vidante nur vestaĵon disŝiritan?
 Rigardu do ĉi tien, kie kuŝas
 Li mem, de perfiduloj difektita.

Unua urbano Ho kompatinda vidaĵo

Dua urbano Ho nobla Cezaro!

Tria urbano Ho malĝojjiga tago!

Kvara urbano Ho perfiduloj, friponoj!

Unua urbano Ho plej sanga vidaĵo!

- Dua urbano** Ni venĝos nin.
- Ĉiuj** Venĝon? For? Serĉu! Bruligu! Fajron!
Mortigu!
Ne lasu vivi unu solan perfidulon!
- Antonio** Haltu, sampatrujanoj!
- Unua urbano** Silentu! aŭdu noblan Antonion.
- Dua urbano** Ni aŭdu lin, ni sekvu lin, ni mortu kun li.
- Antonio** Amikoj karaj, sindetenaj estu;
Vin gardu de tro maltimegaj agoj,
Ĉar la kulpuloj estas honorindaj; —
Kiaj privataj zorgoj ilin pikis,
Al mi ne klare estas, — kiel saĝaj
Kaj honorindaj homoj, ili nepre
Respondos per rezonoj pri la faro.
Mi volas ne forŝteli viajn korojn,
Nek povas mi paroli kiel Bruto,
Sed, — vi min konas — kiel militisto
Amanta kunsoldaton, kaj konato
De ili, kiuj la permeson donis;
Ĉar al mi mankas sprito kaj paroloj,
Kaj gesto, kaj necesaj naturdonoj,
Entuziasmigontaj aŭdantaron;
Senruza estas mia parolado;
Nenion novan mi al vi malkovras,
Al vi montrante vundojn de Cezaro,
Por ke ĉi tiuj buŝoj senparolaj
Je mia flanko ankaŭ forte plendu.
Sed se mi estus Bruto, Bruto mi,

Jen ia Antonio, kiu povus
 Inciti la plej malsovaĝan koron,
 Kaj elkriigi vundojn de Cezaro
 En tia maniero, kia igus
 La ŝtonojn mem de Romo ekribeli.

Ĉiuj Ni ekribelu.

Unua urbano La domon ni de Bruto ekbruligu.

Tria urbano For venu do, la konspirantojn serĉu.

Antonio Min tamen aŭdu, miaj samlandanoj.

Ĉiuj Silentu! Aŭdu noblan Antonion.

Antonio Vi iras fari vi ne scias kion.
 Per kio do meritis vian amon
 Cezaro? Vi ne scias: mi konstatos:
 Nu, lian testamenton vi forgesas.

Ĉiuj Silenton: aŭdu ni la testamenton.

Antonio Jen estas, de Cezaro sigelita,
 La testamento. Al urbano ĉiu
 De Romo sepdek kvin li drakmojn donis.

Dua urbano Cezaro nobla! venĝu lian morton.

Tria urbano Cezaro reĝa!

Antonio Pacience aŭdu.

Ĉiuj Silentu!

Antonio Li testamentis ĉiujn promenejojn,
 Privatajn laŭbojn, ĉiujn pomarbejojn
 Apudtiberajn; li al vi kaj viaj

Donacis je eterne, plezurigajn,
 Sanigajn lokojn, por vin refreŝigi.
 Cezaron tian kiam vi revidos?

Unua urbano Neniam. Venu for, for venu, ni
 Bruligu lian korpon ĉe l'sanktejo,
 Kaj per brulaĵoj ekflamigu domojn
 De l'perfiduloj. Portu nun la korpon,

Dua urbano Iru, portigu fajron.

Tria urbano Deŝiru benkojn.

Kvara urbano Deŝiru lignajn seĝojn, benkojn,
 Ne grave kion.

La URBANOJ foriras kun la korpo.

Antonio Malbono nun laŭvole ekfunkciu!

Eniras servisto.

Kion vi volas, knabo?

Servisto Jam venis Oktavio, via Moŝto.

Antonio Kie li estas?

Servisto Li kaj Lepido ĉe l'Cezara domo.

Antonio Kaj tien mi tuj iros lin viziti:
 Li venas invitite; nun Fortuno,
 Humoro en petola, kion ajn
 Donacos.

Servisto Mi aŭdis lin diranta, ke Kassio
 Kaj Bruto kvazaŭ frenezuloj rajdis
 Tra la pordegoj Romaj.

Antonio

Kompreneble

La popolanoj jam ekdonis signojn
De mia ekscitig'. Al Oktavio!

Ili foriras.

SCENO 3 – STRATO

Venas CINNO la poeto.

Cinno

En songo mi festenis kun Cezaro,
Kaj mia imagado subpremiĝis
Sub ŝarĝo de aferoj malĝojigaj:
Mi kontraŭvole vagas el la domo,
De io kondukate.

Venas URBANOJ.

Unua urbano

Kiun nomon vi havas?

Dua urbano

Kien vi iras?

Tria urbano

Kie vi loĝas?

Kvara urbano

Ĉu vi estas edzo aŭ fraŭlo?

Dua urbano

Respondu senpere al ĉiu.

Unua urbano

Jes, kaj mallonge.

Kvara urbano

Jes, kaj saĝe.

Tria urbano

Jes, kaj vere; estos plej bone al vi.

Cinno

Kiun nomon mi havas? Kien mi iras? Kie mi

loĝas? Ĉu mi estas edzo aŭ fraŭlo? Tiam, por respondi al ĉiu rekte kaj mallonge, saĝe kaj vere: saĝe, mi diras, ke mi estas fraŭlo.

Dua urbano Tio estas tiel same kiel diri, ke la edzoj estas malsaĝuloj: vi ricevos de mi baton pro tio, mi kredas. Daŭrigu, senpere.

Cinno Rekte, mi iras al la funebro de Cezaro.

Unua urbano Ĉu kiel amiko aŭ malamiko?

Oin Kiel amiko.

Dua urbano Al tio vi respondis senpere.

Kvara urbano Pri via loĝejo, mallonge.

Cinno Mallonge, mi loĝas apud la Kapitolio.

Tria urbano Kiun nomon, sinjoro, vere?

Cinno Vere mi havas la nomon Cinno.

Unua urbano Disŝiru lin; li estas konspiranto.

Cinno Mi estas Cinno la poeto, mi estas Cinno la poeto.

Kvara urbano Ŝiru lin pro liaj nebonaj versoj, ŝiru lin pro liaj nebonaj versoj.

Cinno Mi ne estas Cinno la konspiranto.

Kvara urbano Tute egale, li havas la nomon Cinno: Elŝiru nur lian nomon el lia koro, kaj ellasu lin.

Tria urbano Ŝiru lin, ŝiru lin! Venu, brulaĵoj! fajriloj; al la

dom' de Bruto, de Kassio, bruligu ĉion; unuj
al la dom' de Decio, aliaj al tiu de Kasko;
aliaj al tiu de Ligario: iru, for!

Ĉiuj foriras.

KVARA AKTO

SCENO 1 – DOMO EN ROMO

ANTONIO, OKTAVIO, kaj LEPIDO, sidantaj ĉirkaŭ tablo.

Antonio Do tiom devos morti, kies nomojn
Ni jam trastrekis.

Oktavio Via frato ankaŭ,
Lepido, devos morti; ĉu vi tion
Konsentas?

Lepido Mi konsentas.

Oktavio Antonio,
Trastreku lian nomon —

Lepido Sed kondiĉe
Ke, Antonio, de fratino via
La fil' Publio plu ne vivu.

Antonio Li
Ne vivu; vidu, mi kondamnas lin.
Sed iru al Cezara dom', Lepido;
La testamenton portu, ni decidis
Kiel plimalgrandigi heredaĵojn.

Lepido Ĉu mi ĉi tie trovos vin?

Oktavio Ĉi tie, aŭ ĉe la Kapitolio.

LEPIDO foriras.

- Antonio** Vireto estas tiu, sen merito,
Krom tiu de kvazaŭa kuriero.
Ĉu ĝi konvenas, ke li en terглоbo
Trione dividita partoprenos
Konkure kun ni, kiel egalulo?
- Oktavio** Vi mem lin kredis tia, kaj aprobis
Voĉdonon lian pri la kondamnitaj,
Laŭ la enskribo en nomaro nia.
- Antonio** Mi havas, Oktavio, pli da jaroj
Ol vi, kaj kvankam mi honorojn tiajn
Sur lin surmetas, kiel egalpezon
Al ŝarĝoj de l'skandalo, kiu eble
Bonfamon nian povus malpurigi.
Li tamen, kiel la azeno oron,
En ŝvito kaj en ĝemoj ilin portos,
Laŭ nia vol' per vip' aŭ kondukilo;
Kaj, alportinte la trezoron, kien
Vi volas, lin malŝarĝu kaj forlasu,
Simile je l'azeno, por balanci
L'orelojn, kaj sin paŝti sur herbejo.
- Oktavio** Nu, faru tion, kio al vi plaĉos;
Sed militisto sperta kaj bravega
Li estas.
- Antonio** Kaj ĉevalo mia ankaŭ;
Pro kio mi al li asignas multan
Furaĝon, kaj instruas kelkajn artojn:
Batali, vigle turni sin, kuradi

Antaŭen, halti, ĉar animo mia
Movadas lian korpon; kaj Lepido
Al mi similan rolon ludas; estas
Necese lin instrui, dresi, movi —
Lin senspritulon — kiu ĉiam flugas
Malalte, konfuzante la ŝajnigon
Je l'vero, alprenante kiel novajn
La modojn forĵetitajn de aliaj:
Rigardu lin do kiel nuran ilon.
Sed, Oktavio, aŭdu pri gravaĵoj:
Nun amasigas Bruto kaj Kassio
Armeon: mi antaŭeniri devas;
Kunvenu tial niaj aliĝantoj,
Rimedoĵ niaj plene etendiĝu,
Kaj ni konsilu unu la alian,
Por antaŭzorgo pro intrig' sekreta,
Kaj kontraŭbatalado de atakoj.

Oktavio

Ni faru tion, ĉar ni, fostligite,
De malamikoj lacigataj estas;
Kaj kelkaj jam sub ridetanta masko
Sennombrajn malicaĵojn konspiradas.

Ambaŭ foriras.

SCENO 2 — TENDARO APUD SARDISO

Antaŭ la tendo de BRUTO.

Tamburado. Eniras BRUTO, LUCILIO, LUCIO, kaj soldatoj, TITINIO kaj PINDARO renkontas ilin.

- Bruto** Ho, haltu!
- Lucilio** La signaldiron donu, ho! kaj haltu.
- Bruto** Kie Kassio estas, Lucilio?
- Lucilio** Li apudestas; kaj Pindaro venas,
Por fari la salutojn de Kassio.
- Bruto** Li bone min salutas; via mastro,
Pindaro, per si mem aŭ per subuloj
Min eble senintence enuigis;
Sed se li nun alvenas, estos bone.
- Pindaro** Sendube mia mastro tia, kia
Li vere estas, ŝajnos, tute plena
Je respektego kaj honor’.
- Bruto** Sendube:
Sciigu, Lucilio, al mi kiel
Li vin akceptis: min pri ĝi certigu.
- Lucilio** Afable kaj sufiĉe respektplene,
Sed ne kun pruvoj de la intimeco,
Nek per l’amika interparolado
De antaŭ kelkaj jaroj.

Bruto

Vi priskribis

Amikon varman jam malvarmiĝantan:
Ĉar kiam ajn komencas l'amo velki,
Ceremoniojn eksterordinarajn
Ĝi uzas. Inter karaj intimuloj
Ŝajnigo ne sin trovas; sed simile
Al koleremaj sub la man' ĉevaloj,
Malsinceruloj sian fierecon
Vidigas; tamen kiam ili devus
Elporti la pikantan spronon, ili
La kapojn klinas, kaj, malkuraĝuloj,
Defalas en la provo. Ĉu soldatoj
Liaj alproksimiĝas?

Lucilio

En Sardiso

Hodiaŭ nokte eble ili loĝos;
Sed la plimulto, — la ĉevalistaro,
Kasion akompanas.

Mallaŭta marŝmuziko post la sceno.

Bruto

Ha! aŭskultu!

Li jam al venis. Marŝu lin renkonti
Antaŭen ne rapide.

Venas KASSIO kaj liaj soldatoj.

Kassio

Ho, haltu!

Bruto

Ho, haltu! Donu ĉiuj la parolon.

Unua soldato

Haltu!

Dua soldato

Haltu!

- Tria soldato** Haltu!
- Kassio** Plej nobla frat', vi traktis min maljuste.
- Bruto** Vi dioj, juĝu! Ĉu mi malamikojn
Maljuste traktas? Kaj se ne, des malpli
Mi kontraŭ frato povas tiel agi.
- Kassio** Sindetenado via, Bruto, kaŝas
Malicon; kaj farante maljustaĵojn —
- Bruto** Kassio, trankviliĝu; viajn plendojn
Mallaŭte diru; mi vin bone konas.
Ni antaŭ la okuloj de l'armeoj,
La rigardintoj nur de nia amo,
Ne nin riproĉu reciproke; faru
Ke ili sin formovu; kaj malvolvu
En mia tendo viajn plendojn, kie
Aŭskultos mi atente.
- Kassio** Ho Pindaro,
Anarojn siajn niaj kapitanoj
De ĉi tiea kampo forkonduku.
- Bruto** Kaj tiel same agu, Lucilio;
Neniu al la tendo venu, ĝis
Kunsidon nian ni finintaj estos.
Ĉe l'enirejo Titinio kaj
Lucio staru garde.

Ili foriras.

SCENO 3 — INTERNE DE LA TENDO DE BRUTO

Venas BRUTO kaj KASSIO.

- Kassio** Vi nepre kontraŭ mi maljuste agis,
Lucion Pellon mallaŭdinte, tial,
Ĉar li akceptis de la Sardisanoj
Donacojn, dum leterojn miajn, varme
Pro li petantajn, — ĉar mi jam sciiĝis
Pri lia indo — oni malestimis.
- Bruto** Sed certe tia pet' vin malhonoris.
- Kassio** Je tia tempo ne konvene estas
Pri ĉia kulpo fari kontraŭjuĝon.
- Bruto** Permesu al mi diri, ke vin mem,
Kassio, oni nomas avarulo,
Pro oro makleranta la oficojn
Je sentaŭguloj.
- Kassio** Min avaremulo?
Vi scias, ke vi, Bruto, tion diras,
Alie vi ne dirus plu parolon.
- Bruto** Jes, via nom' honoras la malbonon,
Kaj la punado kaŝas sian kapon.
- Kassio** Punado!
- Bruto** Memoru Marton, jes, l'Idusojn martajn;
Ĉu ne Julio pro justec' pereis?
Kaj ĉu ne ĉiuj ni frapantoj frapis

Pro mem justeco? Kiu do el ni,
La estron de la mondo mortiginte,
Konsiderante lin nur ĉefrabisto,
Makulos nun la manojn per moneroj,
Kaj vendos nian vastan honorfonton
Pro ia ŝtofo tiel manprenebla?
Plivolus mi lunbojadanta hundo,
Kassio, esti ol Romano tia.

Kassio Ne min bojadu, Bruto, mi ne volas
Toleri ĝin: malprave vi nun provas
Min kontraŭstari; mi soldato estas,
Maljuna, sperta, pli ol vi kapabla
Kondiĉojn fari.

Bruto Ne, mi neas tion.

Kassio Mi jese diras.

Bruto Mi rekontraŭdiras.

Kassio Ne min incitu plu, mi min forgesos;
Atentu pri la sano, ne min tentu.

Bruto For, foren!

Kassio Ne, ĉu eble?

Bruto Min aŭskultu.

Ĉu mi koleron vian preterlasos,
Kaj tremos je l'vizaĝ' de frenezulo?

Kassio Ho, dioj! Ĉu mi devos ĝin toleri?

Bruto Kaj pli; rompiĝu la fiero koro;
La sklavojn viajn kaj neliberulojn

Per via koleremo eltremigu.
 Sed, ĉu mi devas paŭzi, kaj aŭskulti?
 Ĉu min retiri de kolero via,
 Fortreni min de via ĉagrenego?
 Ne, ne, venenon ĝian vi digestu,
 Se eĉ vi diskreviĝos, ĉar de nun
 Mi faros el vi veran ridindaĵon,
 Se vi vespul' fariĝos —

Kassio Ho, vi dioj!

Bruto Vi nomas vin pli bona militisto;
 Ĝin pruvu, ne nur per fanfaronado,
 Kaj mi aprobos ĝin; ĉar miaflanke
 Mi plezurege lernas per bravuloj.

Kassio Ankoraŭ, Bruto, vi maljuste agas;
 Mi diris pli maljuna, ne pli bona;
 Ĉu vere?

Bruto Kion ajn, ne grave estas.

Kassio Cezaro ne kuraĝus tion diri.

Bruto Silentu, vi ne lin kuraĝus provi.

Kassio Kuraĝus?

Bruto Ne.

Kassio Ne lin kuraĝus provi?

Bruto Pro via vivo, ne.

Kassio Pri mia amo
 Ne tro kalkulu, Bruto; eble faros

Mi tion, kion poste mi bedaŭros.

Bruto

Vi faris jam aferon bedaŭrindan.
Ne min timigas la minacoj viaj,
Ĉar mi armaĵe portas honestecon,
Kaj ili preterflugas kiel vento,
Ne min tuŝante. Sed mi vin petegis
Pri ora sumo, kiun vi rifuzis,
Mi ne venigas monon malhoneste:
Monigi mian koron mi preferus,
Kaj eĉ drakmigi mian sangon, ol
Elŝiri el la kamparanaj manoj
La fruktojn de laciga taglaboro
Maljuste; nu, mi per sendito petis
Militopagon por legioj miaj:
Vi ĝin rifuzis: Ĉu Kassio tion?
Ĉu al Kassio povus mi tiele
Respondi? Se Mark' Bruto avarema
Fariĝos tiel, ke friponan monon
Li per serur' forkaŝos kontraŭ frato,
Pretigu, dioj, vian tondran sagon;
Lin dissaltigu.

Kassio

Mi mem ne rifuzis.

Bruto

Jes, vere.

Kassio

Ne, li estis malsaĝulo,
La resendito mia. Mia Bruto
Disŝiris mian koron; vera frato
Kunporti devus fratajn malfortaĵojn,
Sed Bruto miajn multe trograndigas.

- Bruto** Nur kiam mi ilian pezon sentas.
- Kassio** Vi min malamas.
- Bruto** Ne, nur viajn kulpojn.
- Kassio** Okul' amika ilin ne rigardus.
- Bruto** 'Flatula,' diru, kvankam ili ŝajnus
Grandegaj kiel la arkaĵ' ĉiela.
- Kassio** Vi, Oktavio, Antonio, venu,
Vin venĝu al Kassio malfeliĉa,
Ĉar al Kassio tedas nun la mondo;
Amikoj kaj eĉ fratoj lin malamas;
Sen liberec'; la plej malgrandajn kulpojn
Sur notlibreto oni relegadas,
Por lin riproĉi. Ho, ho, ve! mi volus
Elverŝi larman maron! — Jen ponardo,
Jen mia nuda brust'; interne, koro
Pli kara ol la oro mem de Pluto;
Se vi Romano estas, ĝin elprenu;
Mi, oron rifuzinte, donos koron;
Ekfrapu, kiel vi Cezaron frapis;
Ĉar, malamante, vi lin plie amis,
Ol nun Kassion.
- Bruto** La ponardon metu
En ingon; se vi iam ekkoleris,
Ampleksojn plenan la kolero trovos
Mi ne insulton ĉerpos el humoro;
Kassio, kun ŝafido vi kuniĝas,
Ekkolerema, kiel la siliko

Ekbruliĝema, kiu incitite
Fajrero montras, tiam malvarmiĝas.

Kassio Ĉu do Kassio iĝos ridindaĵo
Por sia Bruto, kiam kordoloro
Kaj ĉagrenego lin tro forte premas?

Bruto Dirante tion, ankaŭ mi koleris.

Kassio Konfese, Bruto! Donu do la manon.

Bruto La koron ankaŭ.

Kassio Bruto!

Bruto Jes, daŭrigu.

Kassio Ĉu vi al mi sufiĉan amon nutras,
Ke, kiam la humor' patrinnaskita
Min igos forgesema, vi elportos?

Bruto Kassio, al mi fidu; estontece
Se min Kassio malĝentile traktos,
Mi ŝajnu la patrinon lian aŭdi,
Kaj pace lin forlasu.

Poeto *(Post la sceno).*
Min preterlasu al la generaloj;
Ĉar ian ofendaĵon inter ili
Mi timas. Ni ne lasu ilin solaj.

Lucilio *(Post la sceno).*
Vi devas ne eniri.

Poeto *(Post la sceno).*
Nenio krom la morto min retenos.

*Eniras POETO sekvata de LUCILIO,
TITINIO, kaj LUCIO.*

Kassio Ho, kio estas?

Poeto Hontu, generaloj,
Kion vi volas fari? Premu manojn
De amikeco, kiun ja vi ŝuldas
La unu al l'alia, ĉar ol vi
Mi certe malpli juna estas.

Kassio Vere
Ĉi tiu filozofa min insultas!

Bruto For, vi malĝentilulo; vigle for!

Kassio Afable, Bruto, portu liajn kulpojn.

Bruto Jes, kiam li teniĝon saĝan lernos;
Milito nepre tiajn malsaĝulojn
Forsendos kun iliaj rimversaĵoj.
Amiko, for!

Kassio Foriru senprokraste.

La POETO foriras.

Bruto Ordonu, Lucili' kaj Titinio,
Loĝejon noktan por la soldataroj.

Kassio Revenu, kaj kun vi al ni venigu
Messalon tuj.

LUCILIO kaj TITINIO foriras.

Bruto Lucio, ho, pokalon
Da vino.

LUCIO foriras.

- Kassio** Mi ne pensis ke vi tiel
Ekkolerema estas.
- Bruto** Ho Kassio,
Min multaj kordoloroj ekturmentas.
- Kassio** Filozofi' al vi ne estas helpa,
Se malĝojigas vin la ĉiutagaj
Okazoj.
- Bruto** Ne, neniu povas porti
Pli bone kordoloron. Jam Portino
Mortinta estas!
- Kassio** Ha! Portino! Ŝi —
- Bruto** Mortinta estas.
- Kassio** Kiel min vi ne
Mortigis, kiam mi vin kolerigis?
Nesuferebla, korŝiranta perdo!
Sed kio kaŭzis —
- Bruto** Mia forestado,
Kaj bedaŭrego, ĉar sin Oktavio
Kaj Antonio fortikigis tiel,
(Mortante ŝi pri tio ĉi sciigis);
Si freneziĝis, kaj dum la foresto
De l'servistinoj ŝi englutis fajron.
- Kasko** Kaj mortis —
- Bruto** Tiel.
- Kassio** Ho senmortaj dioj!

Reeniras LUCIO kun vino kaj torĉeto.

Bruto Pri ŝi ne plu parolu. Jen pokalo,
En kiu ĉiujn malafablajn vortojn
Mi nun dronigas.

Li trinkas.

Kassio Mia koro, Bruto,
Soifas je toasto tiel nobla.
Plenigu ĝis la vino superfluos,
Lucio, la randaĵon; mi ne povos
Tro multe trinki l'amon mem de Bruto.

Li trinkas.

Bruto Eniru, Titinio!

LUCIO foriras.

Vi, Messalo,
Veninta bone estu; nun, amikoj,
Ĉirkaŭsidante tiun ĉi kandelon,
Ni ekzameni kio al ni mankas
Por nia militiro.

Kassio Ho Portino!

Bruto Ne, ne, mi vin petegas; jen, Messalo,
Ricevis mi sciigojn per leteroj,
Ke Oktavio kaj Mark' Antonio,
Kun granda soldataro alvenante,
Minacas al Filippo.

Messalo Mi ricevis
Leterojn laŭ la sama mem signifo.

- Bruto** Ĉu io aldonita?
- Messalo** Certe, ke
Per sia mallaŭleĝa proskripcio,
Kaj per ekzildekretoj, Oktavio,
Lepid' kaj Antonio cent mortigis
El senatana rango.
- Bruto** La leteroj
En tio ne konformaj estas: miaj
Nur nomas sepdek senatanojn, kiuj
Mortigis laŭ ilia enskribado;
Kun ili Cicerono.
- Kassio** Cicerono!
- Messalo** Mortinta estas laŭ la proskripcio.
Ĉu vi ricevis de edzino via
Leterojn?
- Bruto** Ne, Messalo.
- Messalo** Pri ŝi nenion per leteroj viaj?
- Bruto** Nenion.
- Messalo** Tio al mi ŝajnas stranga.
- Bruto** Sed kial vi demandas? Ĉu per viaj
Vi ion pri ŝi scias?
- Messalo** Ne, sinjoro.
- Bruto** La veron diru pro honoro via.
- Messalo** La veron aŭdu do kiel Romano.
Ŝi certe mortis per rimedoj strangaj.

- Bruto** Adiaŭ, ho Portino. Ni, Messalo,
Formorti devas: meditante tion,
Mi povas ŝian pardon nun elporti.
- Messalo** Grandanimuloj tiel devus porti
La batojn de la sorto.
- Kassio** Jes, Messalo,
Mi tian idealon atestimas
Kun vi egale, sed naturo mia
Ĝin tiamaniere ne elportus.
- Bruto** Nu, al l'afero. Ĉu vi pensas, ke
Plej bone estus, se mi al Filippo
Ekmarŝus?
- Kassio** Mi ne kredas tion bona.
- Bruto** Pro kio?
- Kassio** Ĉar pli bone estos, ke
La malamiko serĉu nin: li tiel
Malŝparos la rimedojn, la soldatojn
Lacigos, malhelpante sin: dum ni
Batali povos per senlaca forto.
- Bruto** Rezonoj bonaj al pli bonaj cedu.
La interloĝantaro de Filippo
Ĝis tie ĉi amikoj niaj estas
Nur pro devigo; ĉar monoferadon
Al ni tre kontraŭvole ili donis:
La malamik', marŝante tra ilia
Landlimo, sian nombron pliigados,
Antaŭeniros kun kuraĝo freŝa;

Sed ni je tiu helpo lin senigos,
Se ni renkontos lin apud Filippo,
Post ni tenante tiujn ĉi.

Kassio

Sed, Bruto —

Bruto

Pardonu: kaj memoru plie, ke
Aliĝantaron nian ni elprovis,
Legioj niaj plene jam varbiĝis,
Esperoj niaj tuŝas la zeniton;
La malamik' kreskadas ĉiun tagon!
Ni paŝ' post paŝo ekplimalfortiĝos.
Marfluo estas en aferoj homaj,
Ĝin profitante, venkos ni Fortunon;
Alie, nia tuta vivvojaĝo
Finiĝos per mizera ŝippereo.
Sur alta maro nia ŝip' surnaĝas,
Kaj ni la fluon devas kapti, aŭ
L'okazon perdi.

Kassio

Marŝu do antaŭen;

Ni ĉiuj nin renkontos ĉe Filippo.

Bruto

Profunda nokt' deiris de l'ĉielo
Dum nia parolado, kaj ni devas
Obei la bezonojn de naturo,
Ŝpareme iom da ripoz' ĝuante.
Ĉu vi deziras pli?

Kassio

Ne, bonan nokton:

Ni morgaŭ frumatene ekforiros.

Bruto Lucio (*eniras LUCIO*) mian robon
(eliras LUCIO) Ho Messalo,
 Adiaŭ: al Kassio bonan nokton,
 Kaj dormu bone; bonan nokton ankaŭ,
 Ho Titinio.

Kassio Mia kara frato,
 La nokto tre malbone komenciĝis;
 Neniam tia malkonsent' dividu
 Spiritojn niajn, Bruto.

Bruto Estas bone.

Kassio Sinjoro, bonan nokton.

Bruto Bonan nokton.

Titinio, Messalo Sinjoro, bonon nokton.

Bruto Al vi ĉiuj
 Adiaŭ.

*Ĉiuj foriras krom BRUTO. Reeniras LUCIO
 kun la robo.*

Al mi la robon. Kie estas via
 Kordinstrumento, he?

Lucio Jen, via moŝto.

Bruto Dormeme vi parolas, bona knabo;
 Mi ne mallaŭdas vin; vi tro maldormis.
 Klaŭdion kaj alian iun voku,
 Por kuŝi tie ĉi en mia tendo.

Lucio Varrono, kaj Klaŭdio!

*Eniras VARRONO kaj KLAŬDIO.***Varrono**

Kiu vokas?

Bruto

Bonvolu tie ĉi kuŝigi vin.
 Mi eble post ne longe vin revekos,
 For ke vi vidu pri aferoj miaj
 Kassion.

Varrono

Sur piedoj ni plezure
 Maldormos.

Bruto

Ne, sinjoroj bonaj, ne;
 Kuŝiĝu; eble mi ne vin bezonos.
 Lucio, jen la dezirita libro;
 Mi metis ĝin en poŝon de la robo.

*VARRONO kaj KLAŬDIO kuŝiĝas.***Lucio**

Mi pensis, ke ĝin via moŝto havas.

Bruto

Forgesu, bona knab', senzorgon mian.
 Ĉu vi subteni povas la palpebrojn,
 Kaj veki ian dolĉan melodion?

Lucio

Volonte, via moŝto.

Bruto

Knabo mia,
 Mi tro profitas vian afablecon.

Lucio

Se via moŝto volas —

Bruto

Mian volon
 Mi ne rigardu antaŭ via forto;
 Junuloj multe da ripoz' bezonas.

Lucio

Sed jam mi dormis, via moŝto.

Bruto Tre bone, kaj mi lasos al vi dormi.
Ne longan tempon mi detenos vin,
Kaj, se mi vivos, mi vin rekompengos.

Muziko kaj kanto.

La melodi' dormigas. Ho, vi dormo,
Sur mian knabon multepezan manon
Vi metas. Knabo saĝa, bonan nokton;
Mi ne kruele vekos vin, kaj, se
Vi falos, vi la muzikilon rompos;
Mi prenas ĝin; knab' saĝa, bonan nokton
Mi pensu; ĉu mi ne la paĝon faldis,
Kiam mi ĉesis legi? Jen, mi kredas.

Aperas la Spirito de CEZARO.

Ne bone brilas tiu ĉi kandelo!
Ha! Kiu venas? Mi ektimas, ke
La malforteco de okuloj miaj
Ĉi tiun monstran fantazion kreas.
Ĝi min almarŝas. Ĉu vi estas io?
Ĉu dio, aŭ anĝelo, aŭ diablo,
La sangon mian kiu rigidigas,
Starigas miajn harojn? Diru, kio
Vi estas.

Spirito Spirito malboniga al vi, Bruto.

Bruto Kial vi venas?

Spirito Por sciigi vin,
Ke vi min vidos en Filippo.

Bruto Bone;

Mi vin revidos.

Spirito Vere, en Filippo.

Bruto Nu, mi do vin revidos en Filippo.

La SPIRITO malaperas.

De mi pli da kuraĝo akirinta
Vi neniigis: mi, spirit' malbona,
Pli longe kun vi volus paroladi.
Lucio, kaj Varrono! ho, vekigu,
Klaŭdi'!

Lucio Malagordiĝas miaj kordoj.

Bruto Li pensas, ke ankoraŭ li ludadas.
Vekigu, ho Lucio!

Lucio Jes, via moŝto.

Bruto Ĉu vi en sonĝo faris tian krion?

Lucio Ĉu mi ekkriis vere, via moŝto?

Bruto Vi vere kriis; ĉu vi vidis ion?

Lucio Nenion, via moŝto.

Bruto Redormu nun, Lucio; Ho! Klaŭdio,
(Al VARRONO) Vekigu, tie!

Varrono Jes, via moŝto!

Klaŭdio Jes, via moŝto!

Bruto Dormante kial vi ekkriis tiel?

Varrono, Klaŭdio Ĉu vere, via moŝto?

Bruto Ĉu vi ion
Rimarkis?

Varrono Mi nenion vidis.

Klaŭdio Nek
Mi ankaŭ, via moŝto.

Bruto For, salutu
Por mi Kassion, mian bonan fraton;
Lin petu ekmarŝigi siajn vicojn,
Kaj ni lin sekvos.

Varrono, Klaŭdio Certe, via moŝto.
Ĉiuj foriras.

Antaŭeniras kun parad' milita,
 Insigno lia sangkolora flirtas
 En la aero: al batal' rapidu!

Antonio Konduku, Oktavio, viajn arojn
 Je l'flank' maldekstra de la ebenaĵo.

Oktavio Ne, je la dekstra: tenu vi l'maldekstran.

Antonio Petegon mian kial vi rifuzis?

Oktavio Mi ne rifuzis; sed mi volus tiel.

*Marŝmuziko. Tamburado. Venas BRUTO,
 KASSIO, kaj ilia militistaro; LUCILIO,
 TITINIO, MESSALO, kaj aliaj.*

Bruto Jen ili haltas, kaj parolon petas.

Kassio Halt', Titinio; ni diskuti volas.

Oktavio Ĉu ni la signon, Antonio, montros.

Antonio De ekbatalo? Ne, iliajn batojn
 Rebatu ni. Antaŭen; diskutadon
 La generaloj volas tuj komenci.
 Ho! haltu do, ĝis la signal' aperos.

Bruto Paroloj antaŭ batoj: ĉu ne vere?

Oktavio Ni ne parolojn amas, kiel vi.

Bruto Paroloj bonaj ol malbonaj frapoj
 Pli bonaj estas, Oktavio.

Antonio Kun
 Malbonaj frapoj, Bruto, bonajn vortojn
 Vi donas: vidu la ŝiraĵon, kiun

Vi faris en la koro de Cezaro,
Samtempe kiam laŭte vi ekkriis
"Saluton, longan vivon al Cezaro!"

Kassio Ankoraŭ ni ne scias, Antonio,
Al kie viajn batojn vi direktos.
Sed viaj vortoj rabas la abelojn
De Hiblo, — sen mielo lasas ilin.

Antonio Ne sen pikiloj.

Bruto Jes, kaj sen sonado;
Ĉar vi ilian ŝtelis for zumadon,
Kaj, antaŭ ol vi pikas, vi minacas.

Antonio Friponoj, vi ne tiel agis, kiam
Malbenaj iloj viaj reciproke
Sin hakis en la flankoj de Cezaro;
Vi ridis, kiel ridas la simioj,
Montrante viajn dentojn, kaj l'piedojn
Vi lekis de Cezaro kiel hundoj,
Dum la malnobla Kasko malantaŭe,
Agante kun serpenta perfideco,
Lin frapis sur la kolon. Ho flatuloj!

Kassio Flatuloj! Bruto, vin ni devas danki:
Ĉi tiu lango nin nun ne insultus,
Se nur vi la konsilon de Kassio
Sekvinta estus.

Oktavio Nun al l'afero: Se la rezonado
Eltiras ŝviton el muskoloj niaj,
Ŝviterojn en sangerojn baldaŭ ŝanĝos

Mem la pruvado; vidu:
Mi tiras glavon kontraŭ konspirantoj
Sed kiam mi ĝin poste eningigos?
Neniam, ĝis mi venĝos de Cezaro
La tri kaj tridek vundojn, aŭ ĝis novan
Cezaron frapos la perfidaj glavoj.

Bruto Vi ne per perfiduloj povas morti,
Se vi ne portas ilin kun vi.

Oktavio Tion
Mi pensas; ĉar la sort' ne antaŭvolis
Ke mi per glav' de Bruto devus fali.

Bruto Per tia mano eĉ la plej famega
Pli honorindan morton ne atingus.

Kassio Li, obstinulo, certe ne meritas
Honoron tian — li la kamarado
De Antonio, — taŭga nur restadi
Regalemulo kaj festenamanto!

Antonio Kassio, vi la koleremon portas
De antaŭ jaroj!

Oktavio Venu, Antonio!
Jen, perfiduloj, nia lasta vorto:
Al morta vetbatal' ni vin alvokas;
Se vi kuraĝas, venu al la kampo
Hodiaŭ, se ne, kiam vi malsatos
Por batalad'.

*Foriras OKTAVIO, ANTONIO, kaj ilia
militistaro.*

Kassio Nun blovu la ventegoj;
L'urago el ĉielo ekbruegu,
La barko velu sur muĝantaj ondoj,
Estante en danĝer' de fulmotondro.

Bruto Ho! unu vorton, Lucili'.

Lucilio *(Elpaŝante antaŭen)* Sinjoro!
BRUTO kaj LUCILIO interparolas aparte.

Kassio Messal'!

Messalo *(Elpaŝante antaŭen)*

Al viaj servoj, generalo.

Kassio Ĉi tiun tagon mem, la datreveno
De la naskiĝo mia, mi naskiĝis.
Messalo, vian manon, kaj atestu
Ke kontraŭvole mi, kiel Pompejo,
La tutan nian liberecon riskas
Per unu nur batal'; vi ankaŭ scias,
Ke mi aprobis plene l'opinion
De Epikuro; miaj nunaj sentoj
De la antaŭaj diferencas; ankaŭ
Al antaŭsignoj parte mi konfidas.
Dum nia iro el Sardiso, paro
Da grandaj agloj flugis sur la frontan
Standardon, kaj satiĝis per nutraĵoj
De la soldatoj manoj ricevitaĵ;
Nin al Filippo ili akompanis;
Hodiaŭ tamen ili malaperis,
Kaj korvoj, falkoj, milvoj anstataŭe

Rigardas superfluge nin malsupren,
Akiron preskaŭ certan; baldakeno
Iliaj ombroj ŝajnas, plej fatala,
Sub kiu kuŝas nia soldataro
Tuj pereonta.

Messalo

Ne, ne kredu tion.

Kassio

Nur parte: ĉar mi estas maltimega,
Danĝerojn ĉiujn preta kontraŭstari.

Bruto

Tre bone, Lucilio

Kassio

Nobla Bruto,
Hodiaŭ al ni helpu la diaro,
Ke pacemuloj ni kunmaljuniĝu!
Sed, ĉar homar' ne konas l'estontecon,
Pripensu sorton eble plej malbonan.
Se ni hodiaŭ malsukcesos, tiam
La lastan fojon nun ni kunparolas:
Do, kion, Bruto, vi intencas fari?

Bruto

Laŭ la filozofio mem, per kiu
Mallaŭdis mi Katonon, ho Kassio,
Pri lia memmortigo, sen memfido
Mi pensas de la vivo mallongigi
La tempon estas ago de timulo,
Malbrava pri okazontaĵoj eblaj.
Mi do esperas ke, per pacienco
Armite, mi atendos la ordonojn
De tiuj potenculoj, kiuj ĉiam
De supre nin direktas.

Kassio

Se ni tial

Batalon la venontan perdos, ĉu
Triumfokondukiĝon vi elportos
Senplende tra la Romaj stratoj?

Bruto

Ne,

Kassio: pensu ne, Romano nobla,
Ke Bruto en katenoj iros Romon;
Tro da grandanimeco li posedas.
Hodiaŭ tamen finos l'entreprenon
Je la Idusoj martaj komencitan:
Ne scias mi ĉu ni rerenkontiĝos,
Ni prenu do eternan adiaŭon:
Kassio, por eterne nun adiaŭ!
Se ni rerenkontiĝos, per ĝojego
Ni feliĉiĝos, se ne prave donas
Ni unu al alia forpermeson.

Kassio

Ho Bruto, por eterne nun adiaŭ!
Se ni rerenkontiĝos, ni ridetos;
Se ne, konvenas, ke ni adiaŭas,

Bruto

Antaŭen do. Se nur homaro povus
La finon de aferoj antaŭscii!
Sufiĉas tamen ke la tag' finiĝos,
Kaj ni la finon konos. Venu for!

Ĉiuj foriras.

SCENO 2 — LA SAMA

*La kampo de batalado. Trumpetado. Venas BRUTO kaj
MESSALO.*

Bruto Messalo, rajdu, kaj ĉi tiujn donu

Donante paperojn.

Al la legioj ĉe l'alia flanko.
Ekiru ĉiuj kune; ĉar mi vidas
Iom da ŝanceliĝo je l'flankaĵo
De Oktavio, kaj trapuŝo vigla
Renversos ilin. Rajdu; ili venu.

Ambaŭ foriras.

SCENO 3 — ALIA PARTO DE LA KAMPO

Trumpetado. Venas KASSIO kaj TITINIO.

Kassio Rigardu, Titinio, l'perfiduloj
Forkuras! mi fariĝas malamiko
Al miaj; tiu ĉi standardo estis
Portata malantaŭen; la portinton
Tuj mortiginte mi de liaj manoj
Malhonoratan prenis la standardon.

Titinio L'ordonon ekbatali Bruto donis
Tro frue; ekvenkante Oktavion,
Li tro rapide prenis la sukceson;

Soldatoj liaj falis sur rubaĵon,
Dum Antonio ĉiujn nin ĉirkaŭis.

Venas PINDARO.

Pindaro For, via moŝto, for, pli malproksimen;
En viaj tendoj estas Antonio;
Kassio nobla, malproksimen iru.

Kassio Ĉi tiu mont' sufiĉe malproksima
Sin trovas. Al mi diru, Titinio,
Ĉu la flamantaj tendoj estas miaj?

Titinio Jes, via moŝto.

Kassio Do, pro via amo
Al mi, ĉevalon mian prenu; forte
Pikante lin per spronoj, rajdu, rajdu
Senĉese, ĝis vi estos alveninta
Al tiuj ĉi amasoj malproksimen,
Kaj estos vi ĉi tien reveninta,
Por ke mi vere sciu ĉu amikoj
Aŭ malamikoj ili estas.

Titinio Mi
Revenos pli rapide eĉ ol penso.

Li foriras.

Kassio Pindaro, supreniru tiun monton;
Mi vidas nur neklare; Titinion
Rigardu, kaj rakontu pri l'batalo.

PINDARO supreniras la monton.

Ĉi tiu tagon mi l'unuan fojon

Ekspiris: kun la jar' la dat' rondiras;
 La sama tag' komencon mian vidos
 Kaj finon; vivo mia sian rondon
 Plenumas. Kio nova, ho Pindaro?

Pindaro *(de supre)* Ho via moŝto!

Kassio Kia do novaĵo?

Pindaro *(de supre)* Spronantaj kavaliroj Titinion
 Jen! ĉiuflanke pli kaj pli ĉirkaŭas.
 Ne ĉesas li galopi: ho! rajdantan
 Nun ili preskaŭ trafas lin. Antaŭen,
 Ho Titinio! rajdu, Titinio!
 Malsupreniras de ĉevalo kelkaj
 Soldatoj: ankaŭ li malsupreniras!
 Kaptita! aŭdu! ili ĝojekkrias.

Kassio Malsupreniru, ne rigardu plu.
 Ĉu mi ankoraŭ vivas, malbravulo,
 Vidinte mian karan kamaradon
 Kaptatan antaŭ propraj mem okuloj?

PINDARO malsupreniras.

Mi petas, tien ĉi alproksimiĝu —
 Mi kaptis vin, Pindaro, en Partio;
 Kaj, post savado de la vivo via,
 Mi vin ĵurigis ke, se ion gravan
 Ordonos mi al vi, vi tion provos.
 Plenumu vian ĵuron; liberulo
 Fariĝu: per ĉi tiu glavo, kiu
 Disŝiris la inteston de Cezaro,

Trapiku mian bruston. Ne respondu:
 Jen, prenu la tenilon; kaj tuj kiam
 Mi kovros la vizaĝon, kiel nun,
 La glavon gvidu.

PINDARO glave lin frapas.

Vi venĝita estas,
 Cezaro, eĉ per tiu glavo kiu
 Mortigis vin.

Li mortas.

Pindaro

Mi do libera estas,
 Sed tiamaniere kontraŭ vole.
 Kassio, for de tie ĉi Pindaro
 Forkuros, kie lin Roman' neniam
 Observos.

Foriras. Revenas TITINIO kaj MESSALO.

Messalo

Estas nura interŝanĝo
 De venkoj kaj malvenkoj; ĉar l'armeon
 De Oktavio Bruto ĵus disbatis,
 Kaj Antonio tiun de Kassio.

Titinio

Ĝojigos tiu ĉi novaĵ' Kassion.

Messalo

En kia loko vi lin lasis?

Titinio

Tie,
 Nekonsoleblan, kune kun Pindaro,
 Neliberulo lia.

Messalo

Ĉu ne tie
 Ripozas li sur tero?

Titinio Li ne havas
Ripozon de vivant'. Ho mia koro!

Messalo Ĉu ne ĝi estas li?

Titinio Ne, tiu ĉi
Li estis, sed Kassio plu ne vivas.
Ho subiranta suno, kiel vi
Radioj inter ruĝaj mallumiĝas,
Tiel en mez' de sia ruĝa sango
Noktiĝis jam la tago de Kassio;
La Roma sun' subiris! Nia tago
Foriris; nuboj, rosoj, kaj danĝeroj
Alproksimiĝas; nia fin' ĉeestas!
Malkonfidemo pri sukceso nia
Ĉi tion faris.

Messalo Jes, ĉi tion faris
Malkonfidemo pri sukceso bona.
Ho vi, naskito de Melankolio,
Trompemo malbenita, kial vi
Al la sentemaj pensoj de homaro
Prezentas la malveron? Memtrompemo,
Vi maturiĝas ne ĝis la feliĉa
Naskiĝo, sed mortigas la patrinon,
Je vi gravedan!

Titinio Ho! he! Ho Pindaro!

Messalo Vi, Titinio, serĉu lin; mi iras
Renkonti noblan Bruton, por trapiki
La koron lian per raporto tiel
Fatala: mi ja diras, ĝin trapiki,

Ĉar akra ŝtal', kaj sagoj venenitaj
 Ne trafus pli maldolĉe lian koron,
 Ol la rakont' pri tiu ĉi vidaĵo.

Titinio

Rapidu do, Messalo, kaj mi dume
 Pindaron serĉos.

MESSALO foriras.

Kial vi, Kassio,
 Forsendis min? Ĉu mi amikojn viajn
 Ne trovis? Kaj ĉu ili mian frunton
 Ne kronis per ĉi tiu laŭro, por
 Ĝin al vi doni? Ĉu vi ĝojekkriojn
 Ne aŭdis? Kaj vi ĉion malkomprenis;
 Ho ve! Mi tamen tiun ĉi girlandon
 Sur vian frunton metas; via Bruto
 Al mi ordonis doni ĝin al vi
 Kaj mi al li obeas. Bruto, venu,
 Rapide, — vidu kiel mi estimas
 Kassion. Dioj, kun permeso via —
 Jen devo de Romano — nur per glavo
 Kassia estas Titinia savo.

*Mortigas sin. Trumpetado. Revenas
 MESSALO, kun BRUTO, Juna KATONO,
 STRATONO, VOLUMNIO, kaj LUCILIO.*

Bruto

Li kie estas, ho Messalo bona?

Messalo

Li tie; Titinio lin funebras.

Bruto

De Titinio la vizaĝo supren
 Rigardas.

Katono

Li jam mortis.

Bruto

Ho Julio

Cezaro, vi ankoraŭ potencegas!
 Spirito via vagas sur la tero,
 Kaj kontraŭ niajn brustojn mem direktas
 Eĉ niajn glavojn.

Mallaŭta trumpetado.

Katono

Brava Titinio,

Jen, li Kassion la malvivan kronis!

Bruto

Ĉu nun ekzistas du Romanoj tiaj? —
 Adiaŭ al la lasta el Romanoj!

Ĉar Rom' neniam povos naski iun
 Al vi egalan. Mi, amikoj, ŝuldas
 Al tiu ĉi mortinto pli da larmoj,
 Ol vi min vidas pagi: mi, Kassio,
 La tempon trovos, mi la tempon trovos.
 La korpon tial sendu al Tasoso:
 La funebrado lia ne en nia
 Tendaro havos lokon, pro la timo
 Ke ĝi nin malkonsolu. Lucilio,
 Kaj vi, Katono, venu al la kampo
 Labeo kaj Flavio, ekbatalu:
 Nun estas tria horo: je noktiĝo
 Ni provos sorton en batiĝo dua.

Ili foriras.

SCENO 4 — ALIA PARTO DE LA KAMPO

Trumpetado. Venas, batalante, soldatoj el ambaŭ militistaroj, tiam BRUTO, Juna KATONO, LUCILIO, kaj aliaj.

- Bruto** Ankoraŭ, ho ankoraŭ, vi antaŭen,
Sampatrujanoj, frapu kuraĝege.
- Katono** Eĉ malnobluloj ne rifuzus. Kiuj
Kun mi kuniros? Tuj mi nomon mian
Proklamos ĉie sur la kampo? Ho!
Mi estas propra fil' de Mark' Katono!
Severa kontraŭulo al tiranoj,
Kaj la amiko de patrujo mia:
De Mark' Katono mi la filo estas!
Atakegas la malamikojn.
- Bruto** Mi estas Bruto, Marko Bruto mi!
Amiko de patrujo mia, Bruto!
Min konu kiel fortan batalanton!
Foriras, atakegante la malamikojn.
KATONO falas.
- Lucilio** Katono juna nobla, ĉu vi falis?
Vi mortis brave, kiel Titinio,
Kaj honorinde filo de Katono,
- Unua soldato** Ĉesigu la batalon, aŭ vi mortu.
- Lucilio** Mi ĉesas, sed kondiĉe ke mi mortu.
Jen oro, prenu ĝin, kaj min mortigu.

Mortigu Bruton, ke mortigo lia
Vin faru glora.

Montrante monon.

Unua soldato Mi lin ne mortigos.
Ĉar li kaptito plej altranga estas.

Dua soldato Ho, flanken. Diru vi al Antonio,
Ke ni kaptintaj estas noblan Bruton.

Unua soldato Mi diros Jen la generalo venas.

Eniras ANTONIO.

Kaptita estas Bruto, via moŝto.

Antonio Li estas kie?

Lucilio Li estas, Antonio, sendanĝera:
Certiĝu, ke neniuj malamiko
La noblan Bruton iam kaptos vivan:
Vi dioj, gardu lin de tia honto!
Ĉu vi lin trovos vivan aŭ malvivan,
Li estos Bruto tia, kia ĉiam.

Antonio Amikoj, tiu ĉi ne estas Bruto.
Sed samvalora estas li; lin gardu:
Kaj traktu lin aminde: mi preferas
Amikojn tiajn ol la malamikoj.
Esploru ĉu aŭ ne nun Bruto vivas;
Kaj en la tend' de Oktavio lasu
Nin scii kiamaniere ĉio
Okazis.

Ĉiuj foriras.

SCENO 5 — ALIA PARTO DE LA KAMPO

Venas BRUTO, DARDANIO, KLITO, STRATONO, kaj VOLUMNIO.

- Bruto** Amikoj, solaj al mi nun restantaj,
Ripozu vi sur tiu ĉi ŝtonego.
- Klito** La torĉan lumon Statilio montris,
Sed ne revenis; li kaptita estas,
Aŭ mortigita.
- Bruto** Vin sidigu, Klito.
Mortigo estas ago ĉiutaga,
Kaj estas nun en modo: aŭdu, Klito,
Parolante al li en la orelon.
- Klito** Ne, via moŝt', ne por la tuta mondo.
- Bruto** Silentu do.
- Klito** Plivole mi min mem
Mortigus.
- Bruto** Dardanio, aŭdu.
Parolante al li en la orelon.
- Dardanio** Kion!
Mi tian faron fari!
- Klito** Dardanio!
- Dardanio** Ho Klito!

- Klito** Kian Bruto al vi faris
Ne bonan peton?
- Dardanio** Lin mortigi, Klito,
Rigardu, ĉar mien' de meditado
Surpasas liajn trajtojn.
- Klito** Tiun vazon
Plej noblan kordolor' plenigis tiel,
Ke per okuloj liaj ĝi elfluas.
- Bruto** Ĉi tien, Volumnio; unu vorton.
- Volumnio** Sinjoro, kion?
- Bruto** Aŭdu, Volumnio,
Du fojojn la spirito de Cezaro
Al mi aperis; foje en Sardiso,
Hieraŭ nokte sur Filippaj kampoj:
Mi scias, mia lasta horo venas.
- Volumnio** Sinjoro, ne.
- Bruto** Mi sentas ĝin, amiko.
Vi vidas la progreson de l'milito;
La malamiko nin ĝis la infero
Rebatis:
- Mallaŭta trumpetado.*
- decas pli ensalti tien,
Ol lasi al li nin en ĝin enpuŝi.
Vi scias, bona Volumnio, ke
Antaŭe ni du kunlernantoj estis:
Per tiu nia amo mi vin petas,

Subtenu mian glavon, dum mi ĝin
Surkuras.

Volumnio Tia ne, sinjoro, estas
La rolo de amiko.

Ankoraŭ trumpetado

Klito For, via moŝto; tie ĉi restado
Ne estas plu senriska.

Bruto Volumnio,
Al vi adiaŭ; kaj al vi; kaj vi.
La tutan tempon vi, Stratono, dormis;
Al vi adiaŭ ankaŭ. Samlandanoj,
Mi ĝojas, ke dum mia tuta vivo
Amikon malfidelan mi ne konis.
Mi, per ĉi tiu malfeliĉa tago,
Akiros pli da glor' ol Antonio
Kaj Oktavio per malnobla venko.
Adiaŭ do; ĉar Bruta lango preskaŭ
Plenumis lian vivrakonton: nokto
Okulojn miajn premas; miaj ostoj
Ripozi volas, klopodinte nur
Ĉi tiun horon por atingi,

*Trumpetado. Krioj post la sceno, "For! for!
for!"*

Klito For, via moŝt'!

Bruto Antaŭen! Mi tuj sekvos.

*KLITO, DARDANIO, kaj VOLUMNIO
foriras.*

Stratono, restu apud mi, mi petas;
 Vi estas estiminda: via vivo
 Ne senbonfama estas: mian glavon
 Subtenu, fortunante la vizaĝon,
 Dum mi surkuras ĝin. Ĉu vi ne volas?

Stratono La manon donu do. Nun, via moŝto,
 Adiaŭ.

Bruto Ho Stratono, nun adiaŭ.

Surkuras sian glavon.

Cezar', ripozu; mi ne vivon vian
 Forprenis pli bonvole, ol la mian.

*Mortas. Trumpetado. Returnmarŝo. Venas
 OKTAVIO, ANTONIO, MESSALO,
 LUCILIO, kaj la militistaro.*

Oktavio Ho! kiu estas tiu?

Messalo De mia mastro la servisto. Kie,
 Stratono, estas via mastro?

Stratono Tute
 Libera, ho Messalo, de l'sklaveco
 En kiu vivas ĉiuj terloĝantoj:
 Kaj, faru la venkintoj ĉion eblan,
 Lin povos ili nur bruligi; gloron
 Neniu gajnos pro la morto lia.

Lucilio En vivo kaj en morto Bruto pruvis
 Sin ĉiam nobla: Bruto, mi vin dankas.

- Oktavio** Volonte mi de Bruto la servintojn
Fidelajn kiel miajn proprajn varbos.
Ĉu vi konsentas, ke mi vin enskribu
En mian servon, ho Stratono bona?
- Stratono** Se min Messalo volas rekomendi.
- Oktavio** Messalo brava ĝoje tion faros.
- Messalo** Rakontu, kiel mia mastro mortis,
Stratono bona.
- Stratono** Certe, lian glavon
Mi tenis, kaj li brave ĝin surkuris,
- Messalo** Lin, Oktavio, prenu; li la lastan
Por mia kara mastro servon faris.
- Antonio** Li estis la plej nobla el Romanoj:
Krom li, la konspirantoj sian faron
Plenumis pro ĵaluzo al Cezaro;
Li sola iris en iliajn vicojn
Kun sincereco, kun la sola penso
Al la komuna bono, kaj profito;
Esence pura estis lia vivo,
Kaj tiel bone estis ordigitaj
La ecoj de ĉi tiu ekzistaĵo,
Ke tuta kreitar' fiere povus
Proklami ĉien: "Tiu estis viro!"
- Oktavio** Ni lin honoru, kaj ni lin funebru
Laŭ la meritoj de indeco lia.
Ni ne avaru ĉiujn plej konvenajn
Ceremoniojn kaj funebrajn morojn.

Ripozu lia korp' hodiaŭ nokte,
En mia tendo, kun vestaĵo nobla
Kaj la armiloj de la batalantoj.
Alvoku ni l'amason sub tendarojn:
Kaj ni disdonu inter ni l'akiron
Gloreĝan de ĉi tiu bela tago.

www.omnibus.se/inko

ISBN 91-7303-149-6